

Täysistunto

Maanantai 4.7.2022 klo 14.19—17.57

Täysistunto alkoi klo 14.19. Täysistunto keskeytettiin klo 14.59. Täysistuntoa jatkettiin klo 15.10. Täysistunto päättyi klo 17.57.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.19—14.59 ja 15.10—15.58) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (15.58—17.57).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rajavartiolaiton muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 94/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 57/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 16/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheen vuoro, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Riikka Purra, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.20 **Riikka Purra ps** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Esittelen hallintovaliokunnan mietinnön.

Hallituksen esityksen tavoitteena on vahvistaa rajaturvallisuutta parantamalla Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia varautua ja vastata normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Rajavartiolaitokseen halutaan sääntely rajanylitysliikenteen rajoittamisesta. Lisäksi ehdotetaan säännöstä kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämisestä yhteen tai useampaan rajanylityspaikkaan. Lakiin lisätään myös säännöksiä esteiden rakentamisesta rajalle ja omaisuuden luovutusvelvollisuudesta ja palveluiden suoritusvelvollisuudesta. Rajavartiolaiton muutokset muodostavat yhdessä valmiuslain muutosten kanssa kokonaisuuden, jolla pyritään mahdollisimman kattavasti vastaamaan kiireellisimpiin rajaturvallisuuden kohdistuviin uhkiin. Kokonaisuuteen liittyy myös rajamenettelyn esittäminen kansalliseen lainsäädäntöön.

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta korostaa mietinnössään turvallisuusympäristön merkittävää muuttumista esimerkiksi erilaisten hybridiuhkien lisääntymisen myötä. Hallintovaliokunnan saamissa perustuslaki- ja puolustusvaliokuntien lausunnoissa sekä useissa asiantuntijalausunnoissa esityksen tavoitteita on pidetty kannatettavina ja ehdotettujen säädösmuutosten perusteita painavina ja hyväksyttävänä. Perustuslakivaliokunnan mukaan valtion tulee pyrkiä takaamaan kansallinen turvallisuus sekä yleinen järjestys kaikissa olosuhteissa. Ehdotettujen toimien taustalla on perustuslakivaliokunnan mielestä hyväksyttäviiä intressejä, jotka voivat ääritapauksessa palautua jopa henkilökohtaisen turvallisuuden perusoikeuteen.

Rajavalvonta, rajanylityspaikoista päättäminen ja rajaliikenteen sääntely kuuluvat lähtökohtaisesti valtion suvereniteetin piiriin. Perustuslain liikkumisvapautta koskevan pykälän esitöissä todetaan kansainvälisen oikeuden mukainen pääsääntö, jonka mukaan ulkomaalaisilla ei ole yleisesti oikeutta asettua toiseen maahan. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että muuttoliikkeen välineellistämiseen kohdistuvissa toimitissa huomioidaan valtion oikeus päättää yhtäältä ulkorajojensa turvallisuudesta sekä toisaalta siitä, kenellä on pääsy valtion alueelle.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on valmiuslakiesityksestä antamassaan lausunnossa korostanut normaaliolojen lainsäädännön merkitystä. Hybridiuhkien ympäristössä saatetaan toimia monenlaisilla yhteiskunnan toimintakykyä horjuttavilla tavoilla, joihin ei voida vastaisuudessaakaan vastata valmiuslain toimivaltuuksin. On siis perusteltua, että käsiteltävänä oleva sääntely on nimenomaan rajavartiolaissa. Valiokunta korostaa, että viranomaisilla on oltava riittävien lakiin perustuvien toimivaltuuksien lisäksi myös riittävät henkilöstöresurssit ja muut toimintaedellytykset voidakseen toimia ennaltaehkäisevästi ja vastata häiriötilanteisiin ennen kuin ne eskaloituvat.

Hallintovaliokunta tähdentää lisäksi, että Suomella on Euroopan unionin ulkorajavaltiona korostettu vastuu Euroopan unionin ulkorajoista ja Schengen-valtiona myös Schengenin toimivuudesta ja kestävyyydestä. Turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeää, että Suomi pystyy vastaamaan välineellistetyn maahantulon tilanteeseen ja hybridivaikuttamiseen ulkorajoillaan.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan rajavartiolain 16 §:n 1 momentin sääntelyä täsmennettäväksi niin, että rajanylityspaikan väliaikaisen sulkemisen lisäksi on mahdollista rajoittaa rajanylitysliikennettä, jos se on välttämätöntä vakavan yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan uhan torjumiseksi. Säännösehdotuksen mukaan rajanylitysliikennettä ei saa rajoittaa enempää kuin mikä on välttämätöntä säännöksessä tarkoitetun uhan torjumiseksi.

Perustuslakivaliokunta pitää tarpeellisena, että sääntelyä selkeytetään nimenomaisella säännöksellä velvollisuudesta peruuttaa tai kumota rajoituspäätös, kun rajoitus ei enää ole välttämätön säännöksessä mainitun uhan torjumiseksi, ja näin hallintovaliokunta toimii.

Arvoisa puhemies! Kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämiseksi on perustuslakivaliokunnan mukaan yleisen järjestyksen, kansallisen turvallisuuden ja kansanterveyden turvaamiseen sekä välineellistämisen ennaltaehkäisemiseen liittyen painavia perusteita. Valiokunnan mielestä sääntelyä on syytä täydentää siten, että keskittäminen laajamittaisen maahantulon perusteella kytketään esimerkiksi sen poikkeukselliseen suuntautumiseen tai vähintään perusteltuun epäilyyn hybridivaikuttamisesta joko vieraan valtion tai ei-valtiolisen toimijan toimesta.

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Hallintovaliokunta pitää saamansa selvityksen perusteella välttämättömänä, että kansainvälisen suojelun hakemisen keskittäminen on mahdollista hybrdivaikuttamisen lisäksi myös tilanteissa, joissa poikkeuksellisen suuri maahantulijoiden määrä lyhyessä ajassa aiheuttaa uhan yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle. Valiokunta toteaa, että maahantulon välineellistämisen tilanteessa välineellistävä valtiollinen tai ei-valtiollinen toimija voi pyrkiä estämään osallisuutensa paljastumisen, jolloin pitävän näytön saaminen välineellistämisestä voi olla hankalaa. Siten ilmiö voi aluksi näyttää ulospäin ilman välineellistämistä tapahtuvalta laajamittaiselta maahantulolta ja se voi muuttua tilanteen jatkuessa tai se voi paljastua myöhemmin maahantulon välineellistämiseksi. Hallintovaliokunta selkeyttää ja täsmentää asiasta esitetyn selvityksen perusteella 2 momentin sääntelyä siitä, että välineellistetyn maahantulon taustalla voi olla paitsi valtiollinen myös muu toimija.

Arvoisa puhemies! ”Keskittämisen sääntelyn oikeasuhtaisuuden ja rajoitusten välttämättömyyden kannalta merkityksellistä on, että hakemista ei saa 16 §:n 2 momentin mukaan keskittää enempää kuin on välttämätöntä maahantulosta yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan vakavan uhan torjumiseksi”, perustuslakivaliokunta toteaa.

Hallintovaliokunta painottaa perustuslakivaliokunnan tavoin, että valtioneuvoston päätöksenteossa on korostetusti syytä kiinnittää huomiota keskittämisen vaikutuksiin suhteessa lapsiin ja vammaisiin ja muihin erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin turvapaikanhakijoihin.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan mukaan välineellistetyn maahantulon tilanteessa valtiolla ei ole oikeudellista estettä päättää rajanylityspaikkojen määrästä tai niiden sijainnista. Valiokunta katsoo, että lyhytaikainen rajan täyssulku voi erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa olla mahdollinen, mikäli tällaisella ajallisesti vain täysin välttämättömään rajatulla toimenpiteellä voidaan turvata maahantulomenettelyn asianmukaisuus.

Hallintovaliokunta toteaa, että Suomen valtakunnanrajalla tarkoitetaan yleiskielessä Suomen ja sen naapurimaiden välisiä maarajoja, joiden kulku perustuu useisiin kahdenvälisiin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Suomella on sopimukset valtakunnanrajan kulusta Ruotsin, Norjan ja Venäjän kanssa. Oikeudellisesti kyse on sekä Schengen-alueen ulkorajoista että sisärajoista ja kaikenlaisista rajoista merellä, maalla ja ilmassa. Jos rajavalvonta on palautettu sisärajoille, rajanylityspaikalla tarkoitetaan myös sisärajalta olevaa rajanylityspaikkaa. Hallintovaliokunta katsoo, että ehdotettua säännöstä tulee soveltaa sen sanamuodon mukaisesti niin, että kansainvälistä suojelua voi hakea vain sellaisessa rajanylityspaikassa, johon kansainvälisen suojelun hakeminen on välttämättömistä syistä keskitetty, eikä Suomen viranomaisilla ole siten velvollisuutta ottaa hakemusta vastaan muilla rajanylityspaikoilla, maastorajalla tai Suomen alueella laittoman rajanylityksen johdosta.

Hallintovaliokunta korostaa, että kansainvälisen suojelun hakeminen voidaan keskittää vain, jos se on välttämätöntä säännöksessä tarkoitetun vakavan uhan torjumiseksi. Hallintovaliokunta ehdottaa uutta 3 momenttia, jossa säädetään nimenomaisesti siitä, että jos valtioneuvosto on tehnyt 2 momentissa tarkoitetun päätöksen, kansainvälistä suojelua voi hakea Suomen valtakunnanrajalla vain sellaisessa rajanylityspaikassa, johon kansainvälisen suojelun hakeminen on keskitetty. Tästä voidaan kuitenkin yksittäisessä tapauksessa poi-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

keta ottaen huomioon lasten, vammaisten ja muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien oikeudet.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on valmiuslain lausunnossaan kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että välineellistetty maahantulo voi kohdistua laillisten rajanylityspaikkojen sijaan maastorajalle, jonka ylittäminen on Suomen lain mukaan kielletty. Valiokunta on pitänyt viranomaisten voimankäytön valtuuksia laittomien rajanylitysten estämisessä merkityksellisinä välineellistettyyn maahantulon vastaamisessa. Valiokunta on mainitussa lausunnossaan todennut palaavansa mahdollisiin lainsäädännön muutostarpeisiin rajavartiolaitoksen käsittelyn yhteydessä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tilanteessa, jossa suuri määrä kolmannen maan kansalaisia pyrkii väkivalloin valtakunnanrajan yli, Rajavartiolaitoksen on mahdollista käyttää voimakeinoja ja tarvittaessa vapauteen kohdistuvia toimenpiteitä tilanteen rauhoittamiseksi ja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden palauttamiseksi. Rajavartiolaitos voi tällaisessa välittömästi valtakunnanrajalla tapahtuvassa tilanteessa ensisijaisesti neuvoin, käskyin ja kehotuksin ja tarvittaessa tarpeellisia ja puolustettavina pidettäviä voimakeinoja käyttäen myös ohjata tai siirtää henkilöt takaisin tulovaltion puolelle valtakunnanrajaa, jos se on tarpeellista tilanteen hallitsemiseksi tai hallintaan saattamiseksi.

Saadun selvityksen mukaan keskittämistilanteessa Suomen viranomaiset voivat estää myös rauhallisesti käyttäytyvien, kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa valtakunnanrajan yli Suomen puolella olevalle rajavartiomiehelle esittäneiden henkilöiden maahantulon Suomeen näiden rajanylityspaikkojen ulkopuolelta. Oikeasuhtainen voimakeinojen käyttö voi olla tarpeellista ja puolustettavaa tilanteessa, jossa väkijoukko passiivista väkivaltaa tai vastarintaa käyttäen pyrkii maahan kansainväliselle suojelulle avoinna olevien reittien ulkopuolelta. Hallintovaliokunta toteaa, että tulkinta on viimeksi mainittujen tilanteiden osalta muuttunut valiokunnan aiemmin saaman selvityksen mukaisesta tulkinnasta, jonka mukaan voimakeinojen tarpeellisuuden ja puolustettavuuden vaatimukset eivät lähtökohtaisesti tällaisessa tilanteessa täytyisi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan saapuminen Suomen lainkäyttöpiirin alueelle voidaan tällaisessa tilanteessa estää.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta katsoo, että nykyisessä turvallisuustilanteessa tulee varautua myös pysyvien esteiden rakentamiseen osalle itärajaa. Esteiden rakentamisesta aiheutuvia kustannuksia ei voida vielä tarkemmin arvioida, sillä kustannusten suuruus riippuu siitä, minkälaisia esteitä päätetään rakentaa sekä minne ja kuinka pitkälle matkalle ne sijoitetaan. Valiokunnan mukaan pysyvien esteiden rakentamiseen tarvitaan joka tapauksessa lisärahoitusta, mikä edellyttää poliittista päätöstä niiden rakentamisesta. Valiokunta pitää tärkeänä, että lainsäädäntö mahdollistaa aitojen lisäksi myös muunlaisten esteiden rakentamisen rajavyöhykkeelle.

Hallintovaliokunta korostaa, että kansainvälisen suojelun hakeminen voidaan keskitellä... — Anteeksi, se olikin jo väärä paperi, pahoittelut.

Arvoisa puhemies! Rajavartiolakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 39 a §, jossa säädetään yksityishenkilön, yksityisen elinkeinonharjoittajan tai yksityisen yhteisön velvollisuudesta luovuttaa lyhytaikaisesti Rajavartiolaitokselle sen kiireellisessä tehtävässä välttämätöntä omaisuutta sekä yksityisen elinkeinonharjoittajan tai yksityisen yhteisön velvollisuudesta suorittaa lyhytaikaisesti välttämättömiä palveluja. Omaisuuden luovutusvelvollisuus koskee muun muassa kulkuneuvoja, työkoneita ja muuta kalustoa, elintarvikkeita sekä viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä.

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan ehdotettu omaisuuden tilapäinen luovutusvelvollisuus merkitsee perustuslain 15 §:ssä turvatus omaisuudensuojan rajoitusta. Omaisuuden tilapäinen luovutusvelvollisuus on ulotettu koskemaan kaikkea Rajavartiolaitoksen kiireellisen yksittäisen tehtävän suorittamista. Perustuslakivaliokunnan mielestä näin määritelty luovutusvelvollisuus muodostuu tarkoituksiltaan merkittävän laajaksi, vaikka siihen liittyykin välttämättömyysedellytys ja vaatimus, ettei tilanteen hallitseminen muutoin ole mahdollista. Omaisuuden luovutusvelvollisuuden edellytykset tulee Rajavartiolaitoksen tehtävien laaja-alaisuus huomioden rajata erikseen määriteltyihin tehtäviin.

Samoin palveluiden suoritusvelvollisuutta koskeva ehdotus merkitsee perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan rajoituksia perustuslain 18 §:ssä turvattuun elinkeinon harjoittamisen vapauteen ja elinkeinonharjoittajana toimiviin yksityishenkilöihin nähden myös perustuslain 7 §:ssä turvatus henkilökohtaisen vapauden rajoitusta. Perustuslakivaliokunnan mielestä myös palveluiden suoritusvelvollisuus tulee rajata erikseen määriteltyihin Rajavartiolaitoksen tehtäviin. Lisäksi velvollisuuden keston enimmäispituudesta on säädettävä ehdotettua täsmällisemmin. Nämä muutokset ovat perustuslakivaliokunnan mukaan edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelylle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallintovaliokunta ehdottaa tämän johdosta 39 a §:n täsmentämistä.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta yhdisti asian käsittelyyn toimenpideoitteen 57/2022 vp, joka käsittelee raja-aidan rakentamista ja EU:n rahoitusta tälle. Valiokunta puoltaa sääntelyä, joka mahdollistaa aitojen lisäksi myös muunlaisten esteiden rakentamisen itärajalle. Valiokunnan päätösehdotuksena on, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen muutettuna, kuten edellä kuvasin, ja hylkää mainitun toimenpideoitteen. Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

Arvoisa puhemies! Vielä liittyen tähän torstaina tulleet EU-tuomioistuimen päätökseen ja siihen, mitä julkisuudessa on tästä asiasta kerrottu: Korostan, että tämän päätöksen ennakkoratkaisupyyntö ja julkisasiamiehen ratkaisuehdotus, joka oli siis täysin tätä tuomioistuimen päätöstä vastaava, ovat olleet käytössä hallituksella sekä tätä esitystä laadittaessa että tämän esityksen antamisen yhteydessä ja sekä hallintovaliokunnalla että perustuslakivaliokunnalla tätä esitystä käsiteltäessä, ja tätä ennakkoratkaisuehdotusta on käsitelty myös hallintovaliokunnan asiantuntijalausunnossa. Tämä nyt tullut tuomioistuimen päätös ei tarjoa sikäli mitään uutta eikä olennaista tämän mietinnön tai hallituksen esityksen kannalta, ja esimerkiksi hallintovaliokunnan neuvoksien ja perustuslakivaliokunnan virkamiesten mukaan ja sisäministeriöstä saadun yhteenvedon perusteella esityksen uudelleenarvioinnille ei ole tarvetta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä, ja mennään keskusteluun. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

14.34 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Lainsäädäntö, joka puuttuu keskeisellä tavalla perustavanlaatuisiin ihmisoikeuksiin ja on luonteeltaan perusoikeusherkää, ei saisi sisältää ristiriitaisia tulkintamahdollisuuksia ja olla sisäisesti ristiriitainen. Sitä käsitellessä oleva rajavartiolain muutos valitettavasti nyt on, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] ja sitä on ollut myös lakiin keskittyvä poliittinen keskustelu. Lisäksi opposition tulkinnat kyseisestä laista rikkovat kansainvälistä oikeutta. [Leena Meri: Opposition? Hallintovaliokunta oli yksimielinen!] Se, että tämä tehdään tietoisesti, on huolestuttavaa. Sanoin jo lähetekeskustelun debattipuheenvuorossa, että oppositiopuolueiden keskeinen ta-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

voite on vuosia ollut turvapaikkamenettelyn kiristäminen äärimmilleen. [Leena Meri: Hallituspuolueet on mukana tässä!] Toimittiinhan näin jo edelliselläkin hallituskaudella, ja seuraukset olivat dramaattiset. Se, että nyt tämän tavoitteen aikaansaamiseksi on hyödynnetty erittäin järkyttävää globaalia geopolitiittista tilannetta, on minusta halpamaista. [Sanna Antikaisen välihuuto] Ei tässä ole loppujen lopuksi kyse varautumisesta hybridiuhkiin opposition näkökulmasta vaan siitä, että keskeisiä ihmisoikeuksia halutaan rajoittaa joka tapauksessa. [Oikealta: Väärä tulkinta!]

Arvoisa puhemies! Vaikka hallituksen esitys alun perin asetti poikkeuksellisille turvapaikanhakua koskeville toimille painavan kynnyksen ja edellyttää välttämättömyyttä vakavien uhkien torjumiseksi, on asia kansainvälisoikeudellisesti hyvin vaikea. Vielä ongelmallisempaa on, että oppositioryhmät ovat vaatineet kovaan ääneen vielä tiukempia säännöksiä ja tulkintoja. Todellisuudessa joka ikisessä puolueessa tiedetään tässä vaiheessa vallan hyvin, että Suomi ei voi kokonaan estää turvapaikanhakua loukkaamatta perustuslakiaan, kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteita ja EU-oikeutta. Tätä argumenttia vahvistaa edelleen viime viikolla tullut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätös Puolan rajojen täyssulusta. Lisäksi EU:n tuomioistuin on juuri todennut, etteivät Liettuan tapauksessa poikkeusolot ole riittävä peruste jättää turvapaikkahakemuksia käsittelemättä. Nämä jälleen asiaa vahvistavat ratkaisut puhuvat vahvasti sen puolesta, että nyt käsittelyssä oleva mietintö on saatava vielä perustuslakivaliokunnan käsittelyyn. [Sebastian Tynkkynen: Tuo käsitys juuri tuhottiin!] Meillä tulee olla täysi selkeys siitä, että uutta rajavartiolakia tullessaan soveltamaan ja tulkitsemaan [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] kansainväliseen oikeuteen pohjaavalla tavalla, joka turvaa aina tosiasiallisen mahdollisuuden hakea turvapaikkaa. Perustuslakivaliokunnan lausunto on tarpeen, jotta esityksen perustuslaillisuudesta voidaan olla täysin varmoja. [Jussi Halla-ahon välihuuto]

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta lisäsi hallituksen esitykseen uutta sääntelyä turvapaikanhakuoikeuden rajoittamista koskien. [Perussuomalaisten ryhmästä: Yksimielisesti!] Turvapaikanhakua koskeva lainsäädäntö liittyy vahvasti palautuskieltoon, joka on niin kotimaisessa kuin kansainvälisessä oikeudessa säänneltyä niin sanottua ehdotonta oikeutta, josta ei voi poiketa edes sotatilanteessa. Palautuskielto on ehdoton, sillä kyse on ihmiselämästä. Kyse on kaikista perustavanlaatuisimmista kysymyksistä. Tässä käsittelyssä olevassa lakimuutoksessa on kyse suomalaisesta oikeusvaltiosta, äärimmäisen haavoittuvassa asemassa olevista ihmisistä ja siitä, pitääkö Suomi kaikissa olosuhteissa kiinni niistä ihmisoikeusvelvoitteistaan, joihin maamme on sitoutunut ja joiden puolesta pyrimme kansainvälisesti puhumaan. [Jussi Halla-aho: Entä suomalaisten turvallisuus?] Kyse on historiallisen merkittävästä asiasta, [Sebastian Tynkkynen: Kyllä!] siitä, minkälainen valtio olemme ja minkälaiset arvot meitä ohjaavat. [Leena Meri: Nimenomaan! — Sanna Antikainen: Ja meidän kansalaisten turvallisuudesta!] Koska kyse on näin perusoikeusherkästä kysymyksestä ja koska mietinnön jälkeen on tullut uusia tuomioistuinten ratkaisuja, olisi asianmukaista käsitellä mietintö perustuslakivaliokunnassa.

Edellä mainittujen syiden takia esitän, että perustuslakivaliokunta käsittelee asian uudelleen. — Kiitos, puhemies. [Sebastian Tynkkynen: Huhuh! — Sanna Antikainen: Aika paksua!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Toivon, että vaikka asia on mielenkiintoinen ja paljon tunteita herättävä, pidetään välihuudot sellaisena, että kuullaan,

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

mitä puhutaan täällä. [Sebastian Tynkkynen: Pysykö hallitus kasassa?] — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

14.39 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Käsiteltävänä oleva esitys rajavartiolaitoksi sisältää lukuisia uudistuksia, jotka ovat siis tänä päivänä erittäin tarpeellisia. Hallituksen esitys sellaisenaan oli varsin puutteellinen, mutta onneksi hallintovaliokunnan käsittelyssä paketti jalostui nykyiseen muotoonsa. [Jussi Halla-aho: Yksimielisesti!] — Yksimielisesti.

Tässä muokatussa esityksessä toteutuu kolme olennaista kokoomuksen vaatimaa seikkaa. Tarvittaessa raja voidaan sulkea turvapaikanhaulta, mikäli Suomen turvallisuus on uhattuna laajamittaisen tai välineellistetyn maahantulon seurauksena. Tällaisessa tilanteessa viranomaisilla ei ole velvollisuutta vastaanottaa turvapaikkahakemuksia maastorajalla, suljetuilla rajanylityspaikoilla eikä laittomien rajanyliden jälkeen. [Oikealta: Se on oikein!] Rajan viranomaiset voivat myös tällaisissa tilanteissa estää laittomat rajanylitykset voimaa käyttämällä. Nämä ovat kaikki keinoja, jotka itsenäisellä, suvereenilla maalla tulee olla käytössään tilanteissa, joissa siihen kohdistuu vaikuttamisyrityksiä muun muassa välineellistettyä maahantuloa hyödyntämällä. On hyvä, että nämä keinot säädetään rajavartiolaitaissa esimerkiksi valmiuslain sijaan, jossa niiden käyttöönotto nopeasti kehittyvässä tilanteessa voisi viedä liikaa aikaa.

Arvoisa puhemies! Raja-alueellamme asuvat kansalaiset ovat usein avuksi rajaturvallisuuden ylläpidossa. Aukkaat ilmoittavat havainnoistaan Rajavartiostolle, ja usein Rajavartiosto saattaa toimia myös yksityisten maanomistajien mailla. Tämä kansalaisten ja viranomaisten välinen yhteistyö on perinteisesti toiminut saumattomasti ja hyvässä hengessä. Nyt kun valvontaa mahdollisesti lisätään ja rajavartiotoimintoja kehitetään, on varmistettava, että tämä kansalaisten ja viranomaisten välinen hyvässä hengessä tapahtuva yhteistyö säilyy. On tärkeää, ettei tarpeettomasti hankaloiteta esimerkiksi rajavyöhykkeellä olevien elämää ja toimintaa. Tämä on otettava käytännön viranomaistoiminnassa myös jatkossa huomioon.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys siis muodostaa samaan aikaan käsittelyssä olevan valmiuslain uudistamisen ja viime viikolla käsittelyssä olleen ulkomaalaislain uudistamisen kanssa lakikokonaisuuden, jolla parannetaan Suomen turvallisuutta merkittävästi ja osaltaan kyetään vastaamaan paremmin nykyisen Venäjän aloittaman bruttaalin hyökkäyssodan muuttaman Euroopan turvallisuustilanteen asettamiin vaatimuksiin. Hallintovaliokunta on mietinnössään ollut yksimielinen myös tekemiensä muutosten osalta, mikä osaltaan alleviivaa sitä, että tämä laki tarvitaan ja tulee saattaa voimaan nopeasti. Perustuslakivaliokunta on antanut linjauksille tukensa. Kyse on Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta, minkä takaaminen kaikissa olosuhteissa on ymmärtääkseni myös eduskunnan velvollisuus. Perustuslakiakrobatialla, sillä, että tämä asia palautetaan takaisin käsittelyyn, tämä asia ei tule kuntoon. Näin ollen varmuuden vuoksi esitän päätöskohdan asiallisen käsittelyn jatkamista hallintovaliokunnan mietinnön mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Biaudet, olkaa hyvä. [Sebastian Tynkkynen: Pysykö hallitus kasassa?]

14.42 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Honkasalon esitystä asian lähettämisestä perustuslakivaliokuntaan. [Sebastian Tynkkynen: Ohhoh!]

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Förvaltningsutskottets betänkande och regeringens proposition om ändringar i lagen om gränsbevakning är ett egendomligt paket, som knutits till behandlingen av ändringsförslagen i beredskapslagen.

Jag har arbetat i riksdagen sedan 1991, med ett avbrott. Under denna tid har Finland målmedvetet närmat sig europeiska människorättsstandarder. Till exempel skulle den europeiska människorättskonventionen och människorättsdomstolens praxis vägleda hur våra grundrättigheter definierades och tillämpades.

Med denna lagstiftning kommer dock även den här regeringsperioden att bli en period då mänskliga rättigheter hamnar på undantag, och det här gäller särskilt de grupper som även annars utsätts för hatprat och omfattande diskriminering på alla livsområden: sexuella minoriteter och könsminoriteter, etniska minoriteter, flyktingar och asylsökande. Det vi också tidvis hör här i riksdagen vittnar om ett skrämmande människoförakt, ett avhumaniserande av dem som av en eller annan orsak hör till en minoritet.

Halveksuva ja halventava puhetapa on ollut läsnä vahvasti viime syksystä lähtien, kun keskustelu maahanmuuton välineellistämisestä käynnistyi Puolan ja Valko-Venäjän tilanteesta. Väitettiin, että oltiin täysin uuden tilanteen edessä, että tällaista ei ole tapahtunut ennen, nyt pitää lakeja muuttaa, nyt on uudet säännöt. Tosiasiassa tilanne Puolan ja Valko-Venäjän rajalla on jatkunut vuosikausia. Puolalla on rajanaapuri, jossa ei ole turvapaikkamenetelyä ja jossa pakolainen ei voi luottaa saavansa turvaa. Sama tilanne on myös EU:n eteläisessä ja itäisessä osassa, esimerkiksi Kreikan ja Turkin tai Kroatian ja Serbian rajalla. Nyt vain näytti siltä, että Valko-Venäjä varsin aktiivisesti toi ihmisiä alueelleen ja houkutteli heitä helpolla viisumin saannilla, mutta eri muodoissa pakolaiset ovat kautta historian olleet kansainvälisen politiikan pelinappuloina eri maanosissa.

Myös naapurimme Neuvostoliitto ja sittemmin Venäjä on aina herättänyt huolta täällä eduskunnassa ja hallituksessa, esimerkiksi vuosina 90—91, kun Suomeen alkoi tulla turvapaikanhakijoita ja erityisesti presidentti Koivistolla oli kova halu viestittää Neuvostoliitolle, että Suomi voi halutessaan sulkea rajansa turvapaikanhakijoilta. Asiaa käsiteltiin koko syksy 90 hallituksen ulkopoliittisessa valiokunnassa, mutta Koiviston harmiksi lopputulos oli, että kansainvälinen oikeus esti turvapaikanhaun keskeyttämisen itärajalla. [Jussi Halla-aho: Suomen suureksi vahingoksi!]

Näin on tilanne kansainvälisen oikeuden valossa edelleen, niin kuin esimerkiksi professori Martti Koskenniemi hyvin kuvasi asiantuntijalausunnossaan hallintovaliokunnalle. Näin totesivat — samana päivänä kun hallintovaliokunta antoi mietintönsä — niin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien tapauksessa A. I. ja muut versus Puola kuin Euroopan unionin tuomioistuimien ratkaisussaan koskien Liettuan poikkeusolojulistusta ja turvapaikkahakemusten vastaanoton keskeyttämistä.

Näiden ratkaisujen valossa näyttää myös hyvin kyseenalaiselta se vaihtoehto, joka hallituksen esityksessä avataan, että Suomen itäinen maaraja suljettaisiin turvapaikanhakijoilta ja turvapaikanhaku olisi mahdollista käytännössä vain Helsinki-Vantaan lentoasemalla. [Sebastian Tynkkynen: Te olette hallituksessa!]

Hallintovaliokunta meni vielä pidemmälle. Sen uuden rajavartiolain 16 §:n 3 momentin mukaan turvapaikkahakemuksia ei otettaisi enää vastaan eikä käsiteltäisi muualla kuin siellä, minne valtioneuvosto on määrännyt hakemisen keskitettäväksi. [Jussi Halla-aho: Hyvä, yksimielinen linjaus!]

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Tässä tilanteessa itse toivoisin, että hallitus päättäisi vetää koko valmiuslaki- ja rajavartiolaitoslakipaketin takaisin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oho! — Ben Zyskiewicz: Kuulitko, Henriksson?]

Eduskunnan käsittelyssä on vielä ulkomaalaislain muutos, jolla otettaisiin käyttöön rajamenettely — tämäkin turhalta näyttävä esitys mutta sellainen, joka edes minimissään täyttää EU-lainsäädännön ja kansainvälisen oikeuden vaatimukset, kunhan kaikki EIT:n ja EUT:n ratkaisukäytännöt sekä EU-lainsäädäntö vastaanotto-olosuhteista ja säilöönnoton edellytyksistä huomioidaan.

Ei anneta Kremlille sitä vahingonilon hetkeä, että Venäjä olisi saanut Suomen peloteltua luopumaan perustuslakinsa periaatteista. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei! — Välihuutoja] Annetaan edelleen se viesti, että Suomi haluaa olla niiden maiden joukossa, joissa perus- ja ihmisoikeudet halutaan aidosti ja käytännössä turvata. Tähän sisältyy se, että turvapaikkahakemukset käsitellään, aina. — Kiitos. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt meillä on tehty kannatettu esitys lähettää asia perustuslakivaliokuntaan, ja meidän on se selvitettävä ensinnä.

Edustaja Veronika Honkasalo on edustaja Eva Biaudet'n kannattamana ehdottanut, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan. Nyt on siis päätettävä, jatketaanko asian ensimmäistä käsittelyä hallintovaliokunnan mietinnön pohjalta puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti vai lähetetäänkö asia perustuslakivaliokuntaan.

Totean selvyuden vuoksi, että edustaja Kopran ehdotus on tarpeeton sen takia, että täällä on puhemiesneuvoston ehdotus taustalla.

Halutaanko valiokuntaan lähettämisestä keskustella? [Eduskunnasta: Ei!] — Edustaja Zyskiewicz.

14.48 Ben Zyskiewicz kok: Herra puhemies! Jos olen oikein ymmärtänyt, niin taustalla tälle perustuslakivaliokuntaan lähettämiseksi on ennen kaikkea Euroopan unionin tuomioistuimen Liettuan tapauksesta antama ratkaisu. Tämä EU-tuomioistuimen tuomio ei ole koko laajuudessaan ainakaan minun käytettävissäni, mutta oikeusministeriön ja sisäministeriön virkamiehet ovat tehneet lyhyen yhteenvedon ratkaisusta, joka on käytettävissäni ja edessäni.

Tässä oikeusministeriön ja sisäministeriön virkamiesten yhteenvedossa todetaan muun muassa seuraavaa: ”SEUT 72 artiklan poikkeusta, joka koskee yleisen järjestyksen ja sisäisen turvallisuuden nojalla kansallisesti tehtäviä toimenpiteitä, tulee tulkita tiukasti, eikä se oikeuta yleisesti jäsenvaltiota poikkeamaan kaikissa tilanteissa EU-lainsäädännöstä vain vetoamalla yleiseen järjestykseen ja kansalliseen turvallisuuteen.” Edelleen todetaan: ”Tuomioistuimen mukaan se, että yleisellä tasolla vedotaan laajamittaisen maahantulon tapauksessa yleisen järjestyksen tai kansallisen turvallisuuden vaarantumiseen SEUT 72 artiklan perusteella, ei oikeuta Liettuan kaltaista lainsäädäntöä.”

Herra puhemies! En tunne Liettuan lainsäädäntöä, mutta tunnen sen, mitä me olemme nyt ehdottamassa. Ja voin todeta, että tässä ei ole mitään tällaista yleisellä tasolla epämääräisesti säädettävää mahdollisuutta rajoittaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin!]

Tässä 16 §:ssä, jota hallintovaliokunta ehdottaa hallituksen esityksen pohjalta, lukee muun muassa seuraavaa: ”Valtioneuvosto voi päättää rajanylityspaikan sulkemisesta tai rajanylitysliikenteen rajoittamisesta määrääjäksi tai toistaiseksi, jos sulkeminen tai rajoit-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

taminen on välttämätöntä” — siis on välttämätöntä — ”vakavan yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan uhan torjumiseksi.”

Uudelleen, 2 momentti: ”Valtioneuvosto voi päättää kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämisestä Suomen valtakunnan rajalla yhteen tai useampaan rajanylityspaikkaan, jos se on välttämätöntä vakavan yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan uhan torjumiseksi ja jos kyse on...” Ja niin edelleen.

Edelleen todetaan, taitaa olla jo 4 momentti: ”Rajanylityspaikkoja ei saa sulkea, rajanylitysliikennettä ei saa rajoittaa eikä kansainvälisen suojelun hakemista saa keskittää enempää kuin mikä on välttämätöntä vakavan yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan uhan torjumiseksi. Päätos on kumottava, kun se ei ole enää välttämätön mainitun uhan torjumiseksi.”

Ja edelleen tässä sanotaan, toiseksi viimeinen momentti: ”Tässä pykälässä tarkoitetuilla toimenpiteillä ei saa estää kenenkään oikeutta kansainvälisen suojelun saamiseen.”

Herra puhemies! Suomen perustuslakivaliokunta ei tulkitse EU-oikeutta, enkä minäkään tässä tietystikään ole sitä mitenkään lopullisesti tulkitsemassa, mutta sen sanon, että tämän oikeusministeriön ja sisäministeriön virkamiesselvityksen valossa se, mitä tässä nyt hallintovaliokunta hallituksen esityksen ja perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta esittää, ei ole ristiriidassa EU-oikeuden kanssa. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Juuri näin!] Ja joka tapauksessa, kun perustuslakivaliokunta ei edes tulkitse EU-oikeutta, ei ole mitään syytä lähettää tätä enää perustuslakivaliokuntaan. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Juuri näin!] Mikäli EU-komissio katsoo, kun laki on säädetty, että se on ristiriidassa EU-oikeuden kanssa, EU-komissio voi aloittaa rikkomusmenettelyn Suomea vastaan, joka johtaa sitten viime kädessä EU-tuomioistuimeen, ja sieltä sitten saamme lopullisen ratkaisun.

Herra puhemies! Minusta tuntuu, että tässä on viime kädessä kyse siitä, säätääkö lait Suomessa Suomen eduskunta vai esimerkiksi professorit Tuomas Ojanen ja Martin Scheinin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

14.52 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana yhdyn niin edustaja Zyskowiezin kuin myös hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Purran edellisiin puheenvuoroihin etenkin näistä aineistoista. Meillä on kaikki tämä aineisto ollut jo perustuslakivaliokunnan käytettävissä, millä tämä asia on ratkaistu jo edellisellä kerralla, enkä näe, mitä lisäarvoa tämä uusi perustuslakivaliokunnassa käytettävä kierros voisi tuoda. Tyhjästä on niin sanotusti paha nyhjäistä, [Petri Huru: Juuri näin!] ja näin ollen toivon sitä, että siirrytään äänestämään tästä asiasta. — Kiitos. [Sebastian Tynkkynen: Erinomaisen vastuullinen puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja al-Tae, olkaa hyvä.

14.53 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Tässä on kyllä ristiriita siinä merkityksessä, että on yhtäältä aivan selvää, että kun hybrdivaikuttaminen alkaa rajalla, niin se on pysäytettävä — kyse ei ole enää turvapaikanhakijoista, vaan kyse on selkeästi liikehdinnästä, jolla ohjataan...

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustellaan tällä hetkellä nimenomaan valiokuntaan lähettämisestä.

Kyllä, kyllä. — Se, missä koen olevan ristiriitaa, on se, että mietinnössä lukee, että vaikka ei tiedettäisi, että olisi hybrdivaikuttamista, koska sitä ei pystytä ilmentämään, niin siitä huolimatta se raja pitää pystyä sulkemaan. Siinä koen olevan ristiriitaa ja koen, että perustuslakivaliokunnan täytyy tämä asia selvittää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Biaudet, olkaa hyvä.

14.54 **Eva Biaudet r:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Med all respekt för riksdagsledamot Zyskowicz kunnighet och långa erfarenhet vill jag ändå bestrida hans tolkning av det här EU-fallet. Det är ju viktigt att riksdagen skulle kunna ha en möjlighet att sätta sig in i de senaste människorättsdomarna som tolkar vår grundlagstiftning. Inte handlar det ju bara om EU-lagstiftning, utan det tolkar vår grundlagstiftning och hur Finland fyller den. Och det är helt klart att domstolen har sagt, i det här fallet, att det bör beaktas också då det gäller hybridpåverkan och då det gäller att begränsa övergångstrafiken. Domstolen underströk att varje medlemsstat har skyldighet att ta emot och behandla asylansökningar, även fast inresan har skett utanför officiella gränsövergångar. Och det är det som det handlar om, det här nu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tulkkaus, kiitos.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Häkkänen, olkaa hyvä.

14.56 **Antti Häkkänen kok:** Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta kävi tämän hallituksen esityksen huolellisesti läpi. Tässä oli kaksi ristiriidassa olevaa oikeutta keskenään, siis kansallisen turvallisuuden vahvistaminen ja toisaalta turvapaikanhakuoikeuden vahvistaminen: miten nämä yhteensovitaan tilanteessa, jossa turvapaikanhakuoikeutta väärinkäytetään. Perustuslakivaliokunta näytti vihreää valoa sille hallituksen linjaukselle, että kansallinen turvallisuus voidaan tietyissä tilanteissa nostaa turvapaikanhakuoikeuden yläpuolelle, tietyissä tilanteissa, tietyin kriteerein asetettuna — päivänselvä asia. Myös perustuslakivaliokunnan lausunto on kristallinkirkas. Siinä on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytäntö käyty läpi, ja se käytäntö sallii tämän linjauksen, jonka perustuslakivaliokunta on tehnyt, ja hallituksen esitys on sen mukainen. Tälle uudelle lähettämiselle ei ole siis perusteita.

Ehdotan myös, että nyt siirrytään äänestämiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

14.57 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Nyt tuntuu tuolta vasemmalta laidalta... Tässä on ollut vasemmistolta ja — sitä ihmettelin — myös sosiaalidemokraateilta puheenvuoroja tästä tilanteesta. Venäjä on hyökännyt Ukrainaan 24.2. tänä kuluvana vuonna. Olemme heränneet tähän uuteen maailmaan ja tilanteeseen, ja meille on todettu, että Ve-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

näjä on vihamielinen maa. Me haluamme laittaa meidän lainsäädännön kuntoon. Tämä on tutkittu perustuslakivaliokunnassa, kuten perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja sanoi. Siellä on ollut julkisasiamiehen ratkaisu tästä samasta asiasta tiedossa. Hallintovaliokunta on kuullut asiantuntijoita. On luettu tuo äskeinen asiakirja, mistä edustaja Zyskowicz otti otteita.

Tässähän on nyt selkeästi kysymys siitä, että sieltä vasemmalta laidalta te haluatte estää Suomen turvallisuuden ja sen, että meillä on lainsäädäntö kunnossa. [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies huomauttaa ajasta] Te haluatte vetkutella tätä asiaa. Kysyn: mikä tässä on takana? Te olette hallituksessa. Olisin toivonut, että pääministeri Marin kertoisi meille, [Puhemies koputtaa] mistä tässä on kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että nyt keskustellaan asian lähettämisestä perustuslakivaliokuntaan eikä mistään muusta. — Edustaja Hassi.

14.58 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Honkasalon tekemää ehdotusta. Nähdäkseni tässä nyt olennaista on se, että perustuslakivaliokunta on arvioinut hallituksen esityksen, jota hallintovaliokunta kuitenkin on muuttanut. [Sebastian Tynkkysen välihuuto] Hallintovaliokunnan päätöksen jälkeen on tullut tämä EU-tuomioistuimen päätös, eikä perustuslakivaliokunta ole kuullut asiantuntijoita siitä, miten hallintovaliokunnan muuttama lakiesitys sopii yhteen EU-oikeuden kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt en näe lisää puheenvuoroja tähän keskusteluun.

Keskustelu valiokuntaan lähettämisestä päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelun kuluessa on tehty kannatettu ehdotus asian valiokuntaan lähettämisestä. Asiasta on äänestettävä. Äänestys tapahtuu tässä istunnossa tauon jälkeen. Istunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 15.10.

Täysistunto keskeytettiin kello 14.59.

Täysistuntoa jatkettiin kello 15.10.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan kello 14.59 keskeytettyä istuntoa ja päiväjärjestyksen 2. asian käsittelyä.

Veronika Honkasalo on Eva Biaudet'n kannattamana ehdottanut, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Selonteko hyväksyttiin.

Asian ensimmäisen käsittelyn jatkaminen hallintovaliokunnan mietinnön pohjalta ”jaa”, Veronika Honkasalon ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 103, ei 16, tyhjiä 11; poissa 69

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

(äänestys 1). Eduskunta päätti jatkaa asian ensimmäistä käsittelyä hallintovaliokunnan mietinnön pohjalta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu jatkuu. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

15.11 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Itäraja voidaan sulkea kokonaan turvapaikanhaulta, jos Suomi joutuu Venäjän vihamielisen siirtolaisoperaation kohteeksi ja turvallisuus vaarantuu. Rajapyykälä vahvistaa Suomen turvallisuutta. Tiukan pykälän avulla isänmaa voi estää ja torjua vieraan valtion vihamielistä vaikuttamista.

Se, minkä ei pitänyt muka olla mahdollista, onkin mahdollista. Hallintovaliokunnan yksimielinen linjaus ja hallituksen esitykseen tekemät täsmennykset turvapaikanhaun estämisestä vieraan valtion vastaisella rajalla ovat vahva viesti rajan taakse: turha edes yrittää, Suomi suojelee alueellista koskemattomuuttaan ja suomalaisten oikeutta turvallisuuteen. Viestimme suojaa myös niitä ihmisiä, joita siirtolaisoperaatiossa hyväksikäytettäisiin. Hybridioleeraatiossahan ei ole kysymys spontaanista turvapaikanhausta, jota kansainvälistä sopimuksia ja EU-oikeutta tehtäessä on tarkoitettu. Kyse on sen suoranaista irvikuvasta, hädänalaisten härsistä hyväksikäytöstä.

Uusi, tiukka rajapyykälä saatiin aikaan, koska hallituspuolueiden enemmistö ja opposition kansanedustajat päättivät yhdessä: suomalaisten turvallisuus on nyt tärkeintä. Kiitän hallintovaliokunnan hyviä kollegoita yhteistyöstä. Ilman sitä kansallista turvallisuutta suojaava rajapyykälä ei olisi syntynyt. Kokoomuksen kauan vaatimat toimivaltuudet tulevat nyt rajalakiin.

Ensinnäkin, koko itäraja voidaan sulkea hybridioleeraation ja laajamittaisen maahantulon vuoksi turvapaikanhaulta Suomen turvallisuuden ollessa uhattuna. Turvapaikanhaku voidaan keskittää kokonaan muualle kuin vieraan valtion vastaiselle rajalle, kuten Helsinki-Vantaan lentoasemalle.

Toiseksi, turvapaikkahakemuksia ei tarvitse tällöin ottaa vastaan maastorajalla, suljetuilla rajanylityspaikoilla eikä laittomien rajanylitysten johdosta. Valiokunta paransi tässä asiassa hallituksen esitystä lisäämällä rajapyykälään uuden momentin. Keskittämispäätöksen jälkeen kansainvälistä suojelua voi hakea Suomen valtakunnan rajalla vain sellaisessa rajanylityspaikassa, johon kansainvälisen suojelun hakeminen on keskitetty. Oppositioistakin voi siis vaikuttaa. Hallituksen esitys oli nimittäin tältä osin oleellisesti ristiriitainen, kuten hallintovaliokunta toteaa, suora sitaatti: ”Ehdotettu sääntely ei perustelujen mukaan kuitenkaan mahdollistaisi kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelemättä jättämistä, jos henkilö on esittänyt hakemuksen Suomen viranomaiselle Suomen rajalla, alueella tai kauttakulkualueella. Hallintovaliokunnan käsityksen mukaan säännöksen sanamuoto ja perustelut eivät vastaa toisiaan.” Valiokunta katsoi, että rajapyykälää tulee soveltaa sen sanamuodon mukaisesti — siis sen mukaisesti kuin hallitus on esittänyt — niin, että Suomen viranomaisilla ei ole keskittämispäätöksen jälkeen velvollisuutta ottaa vastaan hakemusta suljetuilla rajanylityspaikoilla, maastorajalla tai Suomen alueella laittoman rajanylityksen johdosta.

Kolmanneksi, Suomen rajamiehet saavat estää laittomat rajanylitykset maastorajalla ja suljetuilla rajanylityspaikoilla tarvittaessa fyysistä voimaa käyttämällä. Voimaa, kuten mellakkakilpiä, saa käyttää myös silloin, kun sinänsä rauhallisesti käyttäytyviä ihmisiä työnnetään maastorajan yli — ratkaisevan tärkeää hybridivaikuttamisen torjumiseksi, kos-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

ka kuten Puolan rajalla nähtiin, ihmisiä pyritään työntämään nimenomaan sen maastorajan yli. Sisäministeriön ja Rajavartiolaitoksen tulkinta tässä asiassa muuttui lakien hallintovaliokuntakäsittelyn aikana, kuten sisäministeriön selvityksessä todetaan — hyvä niin.

Keskustelua siitä, ovatko Suomen viranomaisten toimivaltuudet riittävät torjumaan siirtolaisasetta, on käyty kauan. Lakimuutos osoittaa, että aiemmat toimivaltuudet eivät olleet riittävät. Viime syksynä Putinin vasalli Valko-Venäjän presidentti Lukašenka aloitti EU-maiden Puolan, Latvian ja Liettuan painostamisen vyöryttämällä siirtolaisia näiden maiden rajalle. Tein silloin toisen kirjallisen kysymyksen tällaisesta rajapöytäkirjasta, jolla turvapaikanhaku voitaisiin estää itärajalta. Oppositio teki loppuvuonna asiasta välikysymyksen.

Nyt rajapöytäkirjasta tulee Suomen laki — hallituksen esityksen pohjalta, hallintovaliokunnan tärkeän korjauksen ja perustuslakivaliokunnan raamien perusteella. Kyse ei ole oppositiosta ja hallituksesta, kyse on Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Adlercreutz.

15.17 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Tämä hallitus vie Suomen Natoon ja uudistaa nyt niin valmiuslain kuin rajavartiolaiton. [Toimi Kankaanniemi: Jos Erdoğan suostuu!] Vastuullamme on varautua monenlaisen uhkaan, sen teemme tässä nyt. Mutta vastuullamme on myös ymmärtää, mitä puolustamme. Vastuullamme on se, että puolustautuessamme emme samaan aikaan vesitä sitä, minkä eteen olemme tehneet työtä.

Arvoisa puhemies! Suomeen kohdistuu uhka yhdestä suunnasta, se on meille kaikille selvä. Suomen ja Venäjän välillä on maailman suurimpia ideologisia rajoja. Toisella puolella on monenväliseen yhteistyöhön uskova valtio, oikeusvaltioon uskova Suomi. Toisella puolella on Venäjä, joka askel askeleelta on hylkäämässä hetki sitten yhteiseksi määritellyt arvomme ja periaatteemme. Toisella puolella on kansainvälisiin sopimuksiin uskova Suomi, toisella puolella niitä tietoisesti murtava ja murtamiseen pyrkivä Venäjä. Tämä meidän on tiedostettava. Eli kun puolustaudumme, meidän tulee ymmärtää, mitä puolustamme. Puolustautuessamme meidän ei tule edesauttaa hyökkääjän tavoitteita. Siksi on oleellista sisäistää se, että tämä hallituksen lakiesitys ei tarkoita, etteikö tosiasiallinen oikeus hakea turvapaikkaa aina joka tilanteessa säily. Se lukee selvästi niin hallituksen esityksessä kuin perustuslakivaliokunnan lausunnossa. [Ben Zyskowiec: No miksi tämä piti lähettää PeViin?] On selvä, että kansainväliset sopimukset, jotka sitoivat meitä viime hallituskaudella, kuten esimerkiksi Petteri Orpo usein on todennut, sitovat meitä tänäänkin. Siksi tulee sisäistää se, että EU-tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätökset jatkossakin ohjaavat meitä, ihan kuten edustaja Zyskowieczkin äsken totesi. Ken hakee turvapaikkaa, saa hakemukselleen asianmukaisen käsittelyn. Ei voi kieltäytyä vastaanottamasta turvapaikkahakemusta. Ja se ei ole turvallisuusuhka. Ihmisoikeudet ja turvallisuus eivät ole vastakkaisia asioita. Turvallinen valtio on eri asia kuin turvallisuusvaltio.

Huomio keskustelussa rajavartiolaista on yllättävästi keskittynyt auki olevien rajapisteiden määrään. Se on sikäli erikoista, että asiantuntijat eivät ole nostaneet niiden sulkemista ja varsinkaan niiden sulkemista kokonaan esille minkäänlaisena ratkaisuna. [Ben Zyskowiezin välihuuto] Siksi on paljon tehokkaampaa pohtia hallintaa ja hillintää, koska sitä hyökkääjä ei toivo — hyökkääjä haluaa paniikkia, ei rationaalista pragmatiikkaa. On myös epäloogista ja suorastaan naiivia ajatella, että auki olevien rajapisteiden määrä tässä olisi ratkaisevaa. Toisaalta puhutaan siitä, että Venäjä voi vyöryttää satojatuhansia ihmisiä koh-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

ti rajaa, mutta samalla oletetaan, että hyökkääjä tässä tilanteessa menisi Rajavartiolaitoksen verkkosivuille ja katsoisi, mitkä rajapisteet ovat auki ja mitkä niiden toimistoajat ovat. [Ben Zyskiewicz: Ketkähän sitä olettaa näin?] Nämä kaksi skenaariota eivät mahdu samaan todellisuuteen. Voi mielestäni jopa sanoa, että ellei mitään fyysisiä rajapisteitä pidetä auki, varmistetaan se, että rajalle pakotetut suuremmalla todennäköisyydellä pyrkivät Suomen puolelle sieltä, mistä pääsevät. Vaikuttaminen keskittyy laajemmalle vyöhykkeelle, ja sitä on näin vaikeampi torjua. Jos vaikuttamista on, se tulisi — kuten asiantuntijakuulemisessa kävi ilmi — saada jonoon eikä riviin. Auki olevien rajapisteiden määrää voi esityksen mukaan vähentää, jotta prosessin sujuvuus voidaan varmistaa. Siihen tämä esitys auttaa.

Tässä esityksessä annetaan lisävaltuuksia Rajavartiolaitokselle toimia. Samaan aikaan hallintovaliokunnan tekemä pykälämuutos asettaa osin rajavartiohenkilön hyvin vaikeaan asemaan. On mahdotonta maastossa hetkessä arvioida, kuka on haavoittuvaisessa asemassa. Se tarkoittaa myös, kuten esityksen 16 §:n loppuosa ja kuten vallitseva oikeuskäytäntökin ja äskeiset tuomioistuinpäätökset, että hakemus aina on käsiteltävä.

Arvoisa puhemies! Tämä esityskokonaisuus, johon sisältyy valmiuslaki, antaa enemmän valtaa hallitukselle. Siksi on tärkeää, että kaikki ymmärrämme niin valtuutemme kuin niiden rajoituksetkin ja että kaikki sisäistämme sen, että puolustamme aina myös oikeusvaltiota. Sekä valmiuslaki että rajavartiolaki ovat tarpeellisia kokonaisuuksia, joiden soveltamista ohjaavat kansainväliset sitoumuksemme. Näin oli eilen, näin on tänään, näin on huomennakin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Meri, olkaa hyvä.

15.22 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän hallintovaliokuntaa ja puheenjohtaja Purraa ja hallintovaliokunnan jäseniä siitä, että te saitte yksimielisen puolueiden välisen ratkaisun aikaiseksi, ja erityisesti siitä — perussuomalaisethan ovat 2019 maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassaan jo tuoneet esille näitä näkökohtia, joita tähän lakiin on nyt saatu — että saimme kokoomuksen mukaan. Kokoomus on lähtenyt meidän linjoille, ja olen siitä kiitollinen. Kun viime kautta vielä muistelin, nyt sanon sen, ette aina olleet niin ystävällismielisiä meidän maahanmuuttopolitiikallamme, mutta tervetuloa! Edustaja Vestman, niin kuin puheenjohtaja Purra sanoi, on erittäin hyvin tuonut juuri näitä näkökantoja esille.

Mutta mennäkseni tarkemmin tähän säädökseen tosiaan kiitän siitä, että nyt on pykälät siihen, että valtioneuvosto voi sulkea rajanylityspaikan ja itse asiassa koko rajan, jos on vakava vaara yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle. Ja täällä puheenvuoroissa on puhuttu ihmisoikeuksista, on puhuttu siitä — edustaja Honkasalo puhui — että oppositio puhuu täällä erikoisesti maahanmuuttajista ja tämä on jotenkin halpamaista. Mutta mitäpä halpamaista siinä on, että jos on tilanne, että meillä on siis vakava vaara yleiselle järjestykselle tai kansalliselle turvallisuudelle, niin me suojelemme itseämme? Kotonakin laitamme ovet lukkoon. Ei voi olla sellaista lainsäädäntöä, että meille sanotaan, että sinun pitää pitää yöllä ovi auki, jos joku haluaa tulla eteiseen istumaan. Ei se näin kuulkaa mene, ja siksi en oikein ymmärrä tätä keskustelua.

Tämä on nimenomaan tilanteisiin, joissa ihmisiä käytetään aseellisena välineenä meitä vastaan horjuttaakseen meidän yhteiskunnan vakautta. Meillä saattaa olla viranomais-toiminnot poikki, meillä saattaa olla tilanne se, että meillä on omilla kansalaisillamme mah-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

dotonta, esimerkiksi rahaliikenne ei toimi, sähkötkö on poikki. Mutta täällä on olemassa edustajia, jotka ovat sitä mieltä, että kaikissa tilanteissa meidän pitäisi pitää suurin piirtein ovet sepposen selällään, vaikka meillä ei olisi viranomaistoiminta kunnossa tai edes taloudellisia resursseja siihen. Muistaakseni aika moni muukin on joskus sanonut, että laita ensin happinaamari itsellesi, jotta voit auttaa muita. Tämä on aika hyvä ohje, mitä ihmisille sanotaan, kun menemme lentokoneeseen, ihan tällainen normaali asia.

Valiokunta on erittäin hyvin perustellut mietinnössä sivulla 12 sitä, mitä tällä rajan täysululla tarkoitetaan. Sillä tarkoitetaan sitä, että Suomen itäraja voidaan sulkea kokonaan ja kansainvälisen suojelun hakemisen keskittäminen voidaan siirtää kokonaan muualle kuin Suomen ja Venäjän väliselle maarajalle — erittäin hyvä päätös ja perustelu.

Edelleen hallintovaliokunta toteaa, että voi hakea kansainvälistä suojelua vain sellaisessa rajanylityspaikassa, johon kansainvälisen suojelun hakeminen on välttämättömistä syistä keskitetty, ja että Suomen viranomaisilla, rajavartiomiehillä, ei ole velvollisuutta ottaa hakemusta vastaan siellä rajalla, maastorajalla, vaan voidaan ohjata siihen paikkaan, mihin niitä on keskitetty hakemaan. Tämä on tilanne, jossa Suomessa on vakava häiriötilanne tai vakava uhka, sellaisenkin epäily, ja varmaan me haluamme, että meidän yhteiskunta pysyy pystyssä kaikissa tilanteissa.

Pahoittelen, puhemies, että äskeisessä puheenvuorossani tuosta pöytäyksestä vähän laajensin sitä, mutta minun oli vähän pakko tuoda esille siinä, kun se liittyi minusta pöytäämisesitykseen — ei pöytäämisesitykseen, vaan perustuslakivaliokunnan käsittelyyn palauttamiseen — että minusta tällä nyt politikoitiin, koska tilanne on se, että kaikki puolueet olivat yksimielisiä. Puolueet ovat yksimielisiä, on neuvoteltu moneen kertaan, ja nyt ehkä yritetään vesittää tämä. On tultu katumapäälle, puolueissa on erilaisia näkemyksiä, niin kuin tiedän, että joidenkin edustajien näkemykset ovat sellaiset, että ovet vain sepposen selälleen, että ei nyt ole niin väliä suomalaisten oikeusturvalla ja miten ne suomalaiset pärjäävät. Pääasia, että luetaan — ylläluetaan — näitä kansainvälisiä sopimuksia, jotka eivät ole tarkoitettuja aseelliseen hybridihyökkäystilanteeseen lainkaan, vaan ne ovat ihan väärin tulkittuja.

Mutta ymmärrän toki sen siitä näkökohdasta, mitä tuossa edustaja Zyskowieczkin toi esille, että kun kuuntelee liikaa esimerkiksi Martin Scheininiä, professori Scheininiä, niin varmasti tulee sille tuulelle, että ajattelee, että kaikki on väärin, koska hänhän on juuri todennut, että me palaamme nyt 30 vuotta taaksepäin. Ei, ei, me palaamme nykyaikaan, siihen, että Venäjä hyökkäsi Ukrainaan muutama kuukausi sitten, me teemme sitä varten lainsäädäntöä. Mutta en ihmettele sitä. Onhan professori Scheinin sanonut, että esimerkiksi keskeinen oikeusperiaate, syyttömyysolettama, ei ole voimassa, että on ikuisesti syytä epäillä -kategoria. Tämä kertoo varmasti kaiken hänen ammattitaidostaan. Mutta jos hänen opeillaan menee eteenpäin, niin juuri näin päin seinää meneekin [Hussein al-Tae: Onko tämä sallittua? Arvoisa puhemies, onko tällainen mustamaalaus sallittua?] — Kiitos, arvoisa puhemies!

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowiecz, olkaa hyvä.

15.28 Ben Zyskowiecz kok: Arvoisa herra puhemies! Arvoiset Suomen kansan edustajat! Naapurimaatamme Venäjää johtavat fasistit. Hyökkäys Ukrainaan on osoittanut, että Venäjä ei kunnioita mitään solmimiaan kansainvälisiä sopimuksia, Venäjä ei kunnioita itse-

näisen naapurimaansa alueellista koskemattomuutta, Venäjä ei kunnioita itsenäisen naapurimaansa suvereniteettia. Venäjän hyökkäys on rikollinen, raakalaismainen teko rauhaa vastaan. Venäjä tekee joka päivä sotarikoksia Ukrainassa surmaamalla siviilejä. Kenenkään ei siis tarvitse tänä päivänä epäillä nyky-Venäjän häikäilemättömyyttä. Siksi Suomi on nyt säätämässä näitä lainmuutoksia, jotka ovat käsittelyssä.

Täällä on oltu aika kiivaitakin eräissä puheenvuoroissa, mutta aloitan siitä, mistä me olemme yhtä mieltä tässä salissa: Tietyin tiukoin edellytyksin valtioneuvosto voi päättää keskittää turvapaikanhaun yhteen tai useampaan rajanylityspaikkaan. Tässä päätöksenteossa valtioneuvosto ottaa huomioon, luonnollisesti, lain pykälät, lain tarkoituksen ja myös Suomea sitovat kansainväliset sopimukset, kuten edustaja Adlercreutzkin täällä totesi. Edelleen lienemme yksimielisiä siitä — kun se on kerta hallintovaliokunnan mietinnössä todettu ja on näin ollen lainsäätäjän tahto — että erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa koko itäraja voidaan laittaa niin sanotusti kiinni ja turvapaikanhaku voidaan keskittää esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasemalle, erittäin poikkeuksellisissa oloissa. Tämä käy ilmi hallintovaliokunnan mietinnöstä, sivulta 13.

No mistä sitten olemme eri mieltä? Edellä olimme eri mieltä tämän lakiesityksen lähettämisestä vielä perustuslakivaliokuntaan lausunnonle, mutta kun itse olen seurannut julkisista keskustelua, niin näyttää siltä, että keskeinen erimielisyys liittyy siihen, mitä tarkoittaa lainvalmisteluasiakirjoissa — hallituksen esityksessä, valiokuntien laununnoissa, mietinnöissä — oleva toteamus siitä, että aina pitää olla tosiasiallinen mahdollisuus jättää kansainvälistä suojelua koskeva hakemus. Mitä tarkoittaa tämä tosiasiallinen mahdollisuus joka tilanteessa jättää kansainvälistä suojelua koskeva hakemus Suomeen? Tietystikään se ei voi tarkoittaa sitä, kenenkään mielestä, että jos on vaikka Afganistanissa tällä hetkellä vainottuja tyttöjä, niin meidän pitäisi turvata heille tosiasiallinen mahdollisuus jättää hakemus Suomeen — milläpä me sen voisimme turvata? Eikä se voi tarkoittaa sitä, että jos on vaikka Venäjällä entisessä Stalingradissa — joka nykyään taitaa olla nimeltään Volgograd — joku perhe, jota Putin vainoaa sen vuoksi, että he ovat ne Navalnyin kannattajia, niin me olisimme vastuussa siitä, että heillä on tosiasiallinen mahdollisuus jättää turvapaikkahakemus. Me emme ole vastuussa siitä, että he saavat kuljetuksen Suomen vastaiselle rajalle, auki olevalle rajalle, ja voivat jättää kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Mutta ongelma on se, että osa meistä ajattelee — ja esimerkiksi professori Tuomas Ojanen äskettäin, pari päivää sitten, antamassaan STT:n haastattelussa näyttää ajattelevan — niin, että jotta valtioneuvosto voisi keskittää turvapaikanhaun jollekin paikalle, niin sitten Suomi olisi vastuussa siitä, että ne, jotka ovat tulemassa tälle suljetulle rajanylityspaikalle, pääsevät käytännössä sitten tällaisessa keskittämistilanteessa sinne auki olevalle rajanylityspaikalle. Osa ajattelee näin, ja professori Tuomas Ojanen sanoi STT:n haastattelussa, että yksi auki oleva rajanylityspaikka ei riitä — siis ei riitä, vaikka eduskunta on juuri säätämässä, että yksikin riittää. Mutta eihän tämä ylipappi tietystikään joudu kunnioittamaan eduskunnan säätämää lakia. Eli Tuomas Ojanen sanoo, että yksi rajanylityspaikka ei riitä.

Minä ajattelen, että Suomella ei ole edes tässä keskittämistilanteessa, missä rajanylityspaikka on suljettu, velvollisuutta huolehtia siitä, että ne, jotka olivat tulossa sinne suljetulle rajanylityspaikalle, varmasti pääsevät sinne auki olevalle rajanylityspaikalle. Ja huom., puhumme nyt siis tilanteesta, jossa valtioneuvosto on päättänyt keskittää turvapaikanhaun. Puhumme täysin poikkeuksellisesta tilanteesta, jossa tämä on ollut välttämätöntä, sillä tavoin kuin laki vaatii. Emme puhu mistään tavallisesta turvapaikanhaun tilanteesta.

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Otan esimerkin. Ajatellaan esimerkiksi seuraavaa, käytännössä ei täysin mahdotonta tilannetta: Presidentti Putin lähettää tuhansia pennittömiä tšetšenejä ja syyrialaisia nuoria miehiä, joita varmasti marionettiltaan al-Assadilta saa riittävästi, sadoilla busseilla kohti Lappeenrannan Nuijamaan-rajanylityspaikkaa. Saako valtioneuvosto tässä tilanteessa muiden edellytysten täytyessä jättää auki vain pohjoisimman, Inarin Raja-Joosepissa olevan rajanylityspaikan? Saako? Osa meistä on ilmeisesti sitä mieltä, että ei saa, koska nämä syyrialaiset rahattomina — ja kun bussit ovat tietysti kääntyneet Putinin määräyksestä välittömästi takaisin sen jälkeen, kun bussit ovat jättäneet nämä tuhannet ihmiset, ehkä kymmenentuhannet ihmiset, lähelle Suomen rajaa — eivät käytännössä, varsinkaan talvella, kun on paljon lunta, pystyisi omin voimin hankkiutumaan sinne Inarin rajanylityspaikalle [Puhemies koputtaa] Raja-Jooseppiin. [Puhemies: Kiitoksia!] Sanon, että minusta, herra puhemies, Suomi saa totta kai sulkea rajanylityspaikan. Totta kai Suomi saa, koska jos ei saisi, niin Putin voisi koska tahansa tehdä tyhjäksi koko tämän lain tarkoituksen. [Puhemies: Kiitoksia! Aika!]

Ja sanon vielä, herra puhemies, että myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimissa, jos jälkikäteen tällainen keissi tulisi siellä ratkaistavaksi, aivan varmasti hyväksyisi Suomen menettelyn, koska Euroopan ihmisoikeustuomioistuimissa eivät istu idiootit vaan kokeneet, pätevät tuomarit.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Gustafsson, olkaa hyvä.

15.36 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Olemme Suomen kansan edustajina tekemässä historiallista päätöstä mitä vakavimmassa kansainvälispoliittisessa tilanteessa. Monet meistä ovat huomanneet, että lehdistössä tähän yhteyteen on kytketty käsite ”paradigma”, joka ymmärretään jonkin tieteenalan yleisesti hyväksyttynä ajattelutapana.

Arvoisa puhemies! Voidaan minunkin mielestäni perustellusti todeta, että Venäjän hyökkäys Ukrainaan, totaalinen sota, kansainvälisten sopimusten rikkominen ja niin edelleen, on muuttanut olennaisesti aiemman ajattelutapamme ja suhteemme Venäjään ja mahdollisesti muihinkin valtioihin. Edessämme on siis nyt, tämänkin käsittelyn taustalla, uusi paradigma noin hienosti sanottuna. Se aiemmin ollut ajattelutapa, että me teemme aitoa kaupallista, teollista, kulttuurista ym. yhteistyötä Euroopan unionin ja Venäjän välillä, on ajanut karille todennäköisesti hyvinkin pitkäksi aikaa. Me Suomen kansan edustajat emme ole nyt turvallisuudestamme päätettäessä tekemisissä minkään sunnuntaihumanismin kanssa vaan valtion kanssa, jonka arvot verrattuna maamme kansallisiin arvoihin — demokratiaan, rauhaan, oikeusvaltioon, sivistykseen, kansainväliseen solidaarisuuteen — ovat nyt hylättyjä, hyllyllä.

Arvoisa puhemies! Tullakseni nyt ihan tähän hallituksen esitykseen vähän tarkemmin haluan todeta, että osaksi nyt tätä uutta Suomen kansainvälisen politiikan paradigmaa asetuu merkittävällä historiallisella tavalla perustuslakivaliokunnan seuraava kannanotto: ”Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan välineellistetyn maahantulon tilanteessa valtiolla ei ole oikeudellista estettä päättää rajanylityspaikkojen määrästä tai niiden sijainnista. Perustuslakivaliokunta katsoo, että lyhytaikainen rajan täyssulku voi erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa olla mahdollinen, mikäli tällaisella ajallisesti vain täysin välttämättömään rajatulla toimenpiteellä voidaan turvata maahanmuuttotulomenettelyn asianmukaisuus. Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan edellä esitetyt seikat on otettava huo-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

mioon nyt esitettyä sääntelyä soveltavan viranomaisen päätöksenteossa ja sääntelyn toimeenpanossa.” Käsitykseni mukaan hallintovaliokunta on omassa mietinnössään vähintään tyydyttävästi, jollei hyvin, huomionut nämä perustuslakivaliokunnan esittämät toiveet ja esitykset.

Arvoisa puhemies! Ehkä lopuksi vielä: On vähän arveluttavaa ruveta arvostamani — pääosin, monessa suhteessa arvostamani — edustaja Zyskowiczin kanssa väittelemään nyt professori Tuomas Ojasen esittämistä näkökannoista. Minä olen kuitenkin ymmärtänyt näin, että hän nauttii perustuslakivaliokunnassa laajalti arvostusta, erittäin laajalti arvostusta, ja haluan sanoa tämän nyt nimenomaan eduskunnan pöytäkirjoihin sen takia, että irrotettuna tästä laajasta kontekstista, mistä nyt puhumme, minusta professori Ojanen asettuu vähän mustavalkoiseen kuvaan, jos nyt vain luemme ja kuuntelemme tarkasti tämän mielestäni liian rajun kritiikin professori Ojasta kohtaan. Luulen, että itse kuljen tässä asiassa, niin kuin sosiaalidemokratia kulkee, kultaista keskitietä, turvallista suojatietä, ja luotan viranomaisiin ja myöskin maamme poliittiseen johtoon, että me osaamme mahdollisessa kriisitilanteessa arvioida sen määrän turvapaikkahakemusten käsittelypaikkoja, joka kussakin tilanteessa parhaalla tavalla hoitaa hauraiden ihmisten — vammaisten, vanhusten, ikäihmisten — turvapaikkahakemukset. Luulen, että jotain tämäntyyppistä on professori Ojasenkin päässä liikkunut. Mutta tämä, edustaja Zyskowicz, rakentavasti sanottuna. Teillä on oikeus mielipiteisiinne. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

15.43 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on rajavartiolaitain muuttaminen. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on muuttanut koko maailmaa, ja me emme elä myöskään täällä Suomessa enää lintukodossa. Täällä peräpohjolassa emme ole lintukodossa, ja sen takia on erittäin tärkeää, että tämä rajavartiolaitain viedään eteenpäin hallintovaliokunnan mietinnön mukaisena.

Haluan kiittää hallintovaliokuntaa ja sen puheenjohtajaa, perussuomalaisten puheenjohtajaa Riikka Purraa, sitkeästä valiokuntatyöskentelystä tämän rajalain kanssa. Perussuomalaisten kanta on ollut koko ajan se, että itäraja tulee voida sulkea vihamielisen hybridivaikuttamisen tapahtuessa, ja näinhän nyt tullaan tekemään — tämä on mahdollista. Eli jos turvapaikanhakijoita käytetään välineellistettyyn massasiirtolaisuuteen, niin silloin voidaan sulkea itäraja kokonaan.

Tässä hallintovaliokunnan mietinnössä todetaan myös, että ”kansainvälisen suojelun hakemisen keskittäminen on mahdollista hybridivaikuttamisen lisäksi myös tilanteissa, joissa poikkeuksellisen suuri maahantulijoiden määrä lyhyessä ajassa aiheuttaa uhan yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle”. Täällä myös todetaan, että ”kansainvälisen suojelun hakeminen on perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan mahdollista keskittää lyhytaikaisesti erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasemalle”. Nämä ovat erittäin tärkeitä muutoksia, ja niitä on kannatettava.

Hämmästelen sen sijaan sitä, että hallituksen rivit täällä salissa repesivät näin voimakkaasti ja jouduimme äänestämään asian palauttamisesta perustusvaliokuntaan.

On erittäin tärkeää, että toimitaan pikaisesti ja viedään tämä rajavartiolaitainesitys tällaiseen maaliin. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

15.45 Sebastian Tynkkynen ps: Kunnioitettu puhemies! Tänä keväänä täällä eduskunnassa on käyty harvinaisen surullista näytelmää kansallisen turvallisuuden kustannuksella. Me perussuomalaiset olemme alusta saakka vaatineet sitä, että me tarvitsemme lainsäädäntöön nimenomaan sellaisen pykälän, joka estää sen, että jos Venäjä lähtee välineellistämään ihmisiä ja hybridihyökkäyksessä käyttää heitä suomalaisia vastaan, niin voimme pistää rajan sillä tavalla kiinni, että tällaisia siirtolaisia, vaikka heitä nimitettäisiin turvapaikanhakijoiksi, ei otettaisi sisään.

Haluan teille nyt seuraavaksi todistaa sen, että itse asiassa ilman perussuomalaisia nimenomaan tätä pihviä, tätä tarpeellista pykälää, ei oltaisi saatu läpi. Me ollaan saatu tässä kevään aikana aivan hirveän paljon kritiikkiä osaksemme, kun me ollaan nimenomaan vaadittu tätä tiukkaa pykälää. Meitä on haukuttu, mutta nyt kun lähden nostamaan näitä teidän — eri puolueitten — lausuntoja, niin ymmärrätte, että itse asiassa me emme ole se puolue, joka tämän käsittelyn aikana on ollut väärässä. Te olette tulleet meidän linjoillemme, ja siitä kiitos jokaiselle.

Nämä sitaattit myöskin kootusti median edustajien tietoon — voitte niitä vapaasti käyttää. Tähän on tehty työtä, kun ollaan kaivettu näitä esille.

Arvoisa puhemies! Aloitetaan esimerkiksi ministeri Henrikssonista, RKP:stä. Hän kyselytunnilla vastasi meidän puolueemme puheenjohtaja Purralle: ”Edustaja Purra, oletteko sitä mieltä, että Suomi on oikeusvaltio, että Suomi myös pitää kiinni niistä kansainvälisistä sopimuksista? Me olemme. Meillä on 1 300 kilometriä rajaa Venäjälle. Se on myös Euroopan unionin ulkoraja, ja sen takia tässä on käytävä keskustelu nyt komission kanssa siitä, onko mahdollista...” Ja niin edelleen, viitaten tähän pykälään, mitä me olimme esittäneet. ”Mutta on ihmeellistä, että perussuomalaiset eivät näe tätä kokonaistilannetta, missä hybridihuhkia voi olla hyvin erilaisia, ja on ihmeellistä, että teiltä myös vuodetaan asiakirjoja julkisuuteen.” — Ei ollut näin. Me olemme nimenomaan se puolue, joka ymmärsi sen kokonaistilanteen, ja siksi tähän lainsäädäntöön vaadimme tätä pihviä, joka sieltä oltiin ottamassa pois. — Ja Henriksson jatkaa: ”Moni edustaja on tässä nyt viitannut Puolan, Kreikan ja monen muun maan tapaan hoitaa asioita. Suomen tapa hoitaa asioita on se, että noudatamme kansainvälisiä sopimuksia siinä, missä...” — Ja välihuudoista kuuluu, että olemme huutaneet, että no, eivätkö he noudata, nämä muut maat. — ”Niitä on myös valmiuslaissa noudatettava. Meillä ei ole mahdollisuutta ottaa valmiuslakiin sellaista pykälää, joka kieltäisi turvapaikan hakemisen.” — Tässä sitä ollaan.

No, sitten ministeri Saarikko, keskustan puheenjohtaja, edelleen täysistunnossa on lausunut näin: ”Valmiuslakia on päivitetty nyt ennätyksellisessä ajassa, koska hybridivaikuttamisen muotoja on muitakin kuin maahantulon välineellistäminen, johon kysymyksenne nyt kohdistuu. Ja mitä tulee tähän teemaan, edustaja Purra, uskon, että jaamme sittenkin tästä saman tilannekuvan, vaikka mielellänne tämän ympärillä hämminkiä aiheutatte.” — Ja tämä niin sanottu ”hämminki” on nyt menossa suoraan lainsäädäntöön teidän kaikkien puolueitten tukemana. ”Asia on oikeudellisesti perusoikeuksien ja kansainvälisten sopimusten näkökulmasta vaativa, mutta samalla toivon, että tästä salista Suomi lähettää viestin ulos sekä kansalaisilleen että tämän maan rajojen ulkopuolelle, että tämän maan rajojen asiat ovat kunnossa.” — Juuri sen viestin me rehellisesti olisimme halunneet välittää ulos, mutta kun meidän lainsäädäntömme ei ole ollut kunnossa. Nyt me voimme sen lähettää,

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

koska muut puolueet ovat tulleet meidän linjoillemme. Ja Saarikko vielä jatkaa loppuun: ”Tämä komission kanta oli valitettava. En pidä sitä kovinkaan, miten sanoisin, Suomen asiaa helpottavana juuri nyt.” — Ja tähän komission kantaan liittyen pääministeri Marin lähti neuvottelemaan, ja Saarikko tässä totesi, että tähän kantaan yritettiin hirttäytyä ja käyttää sitä keppihevosenä, miksi tätä perussuomalaisten tiukkaa vaatimusta ei olisi voitu ajaa läpi. EU:n jäsenenä kansallisen turvallisuuden asiat siitä huolimatta kuuluvat itsenäiselle, suvereenille valtiolle. EU-komissiolla ei ole päätösvaltaa tällaisiin asioihin.

Mennään seuraavaan politiikkoon, siirrytään vihreisiin, ministeri Mikkoseen. Hän tote- si näin: ”Minua ihmetyttää se, miten täällä halutaan antaa sellaista kuvaa, että meidän vi- ranomaiset eivät olisi ajan tasalla” — ja välihuutona Jussi Halla-aho on silloin huutanut, että ministereistä on kyse — nimenomaan — ”ja viranomaiset eivät olisi varautuneet eri- laisiin riskeihin. Itse asiassa tähän on yksi hybridi-vaikuttamisen keino, että halutaan vi- ranomaisten luottamusta madaltaa, halutaan antaa ymmärtää, että Suomi ei olisi varautu- nut.”

”Tässä on tietysti tämä harkinta tehtävä tapauskohtaisesti ja samanaikaisesti varmistet- tava myös se, että tosiasiallinen mahdollisuus hakea Suomesta kansainvälistä suojelua tur- vataan. Nämä ovat näiden oikeuksien punnintaa.” Eli tässä kohtaa mentiin jo niin pitkälle, jos muistatte uutisoinnista, että meitä perussuomalaisia syytettiin hybridi-vaikuttamisesta, kun me vaadimme pykälää, jolla hybridi-vaikuttaminen Suomea kohtaan estettäisiin. Ei kuulunut silloin hirveän paljon puolustusta puoluekentän eri laidoilta. Jäimme yksin siinä- kin kohtaa tämän asian kanssa.

Arvoisa puhemies! Entä mitä sitten edustaja Ohisalo, vihreitten puheenjohtaja, on sano- nut Ylellä muutama vuosi sitten? Sellaista tilannetta, jossa Suomi voisi rajoittaa tulijoiden vastaanottoa, Ohisalo ei pidä mahdollisena: ”Kansainvälisen oikeuden mukaan turvapaik- kahakemukset pitää käsitellä. Suomelta ei valtiona löydy sellaisia keinoja, että voisimme sanoa, että emme käsitelisi näitä hakemuksia. Me käsitteisimme ne hakemukset.” — No, kohta muuten ne keinot löytyvät.

Sitten mennään kokoomukseen. Puheenjohtaja, edustaja Orpo HS:n kirjoituksessa itse kirjoitti näin: ”Hän toivoo, että myös perussuomalaiset pyrkisivät löytämään loppuun asti ratkaisuja.” Meillä oli se ratkaisu pöydällä loppuun saakka, ja kiitos, että tulitte sen taakse. [Mari-Leena Talvitien välihuuto]

Ryhmäpuheenjohtaja Mykkänen Uudessa Suomessa: ”Tilanne edellyttää myös sitä, että perussuomalaiset ovat joustavia. Jos he pysyvät kaikissa vaatimuksissaan, niin tästä ei var- maan tule tänä kesänä mitään. Jos näin käy, niin perussuomalaisten pitää silloin katsoa pei- liin, että miksi tarpeellisia lisävaltuuksia ei tullut. En tiedä, ovatko he ihan tajunneet sitä, että jos päästäisiin kompromissiin, niin äänestämällä sitä vastaan he aiheuttaisivat sen, että meillä [Puhemies koputtaa] ei olisi ihmisten laittomasti Suomeen työntämistä poikkeus- oloperusteena ollenkaan.” [Puhemies huomauttaa ajasta]

Onneksi päästiin siihen kompromissiin, mikä oli se, että tämä pykälä tehdään lainsää- däntöön. Se oli se, mitä me ehdotettiin, ja loppuun saakka muut tulivat vastaan. Ilman tätä pykälää tämä meidän uusi lainsäädäntö tältä osin olisi aivan tyhjää. Jos me emme olisi pis- täneet kovaa kovaa vasten ja vaatineet, että valmiuslaki ei etene, jos ei saada tätä pykälää, tätä pykälää ei koskaan olisi tullut, koska kaikki olisivat olleet valmiita antamaan periksi, ja tämä on fakta. — Kiitos. [Mari-Leena Talvitien välihuuto — Jukka Gustafsson: Olipa kovaa omakehua! — Sari Multala: Eivätkä pidä paikkaansa!]

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Pyydän, että pitäydytään puheenvuoroissa näissä sovitusta pelisäännöissä. — Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

15.53 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Taustalla siinä, että nyt päivitämme rajavartiolaitoslaia, on Venäjän raaka, oikeudeton hyökkäys Ukrainaan ja myös sitä edeltäneet Venäjän toimet. Olen aivan samaa mieltä siitä luonnehdinnasta, Venäjän toimintaa koskevasta luonnehdinnasta, jonka edustaja Zyskowiez puheenvuorossaan esitti. En kuitenkaan halua ryhtyä esittämään arvailuja sen enempää kansanedustajakollegoiden kuin professorienkaan ajattelutavasta. Kun puolustamme Suomea, puolustamme suomalaista oikeusvaltiota mukaan lukien ihmisoikeuksien ja kansainvälisten sopimusten kunnioittamisen. Perustuslakivaliokunta lausunnossaan korosti, että maahantuloa sääntelevien toimien tulee tapahtua kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti ja niiden on kunnioitettava perus- ja ihmisoikeuksia sekä turvattava ihmisarvoinen kohtelu. Valiokunta totesi, että nämä vaatimukset voidaan perustaa myös Suomen perustuslain 1 ja 22 §:ään.

Perustuslakivaliokunta antoi lausuntonsa hallituksen esityksestä. Perustuslakivaliokunta vaati siihen kahta muutosta, jotka hallintovaliokunta teki, mutta niiden lisäksi hallintovaliokunta teki myös kolmannen muutoksen, josta perustuslakivaliokunnan ja sen kuulemien asiantuntijoiden ei ole ollut mahdollista lausua. Pidän tätä ongelmana. En tarkoita sitä, että vastustaisin hallintovaliokunnan esitystä, mutta koska haluan kunnioittaa suomalaista oikeusvaltiota, haluan varmistaa, että se, mitä eduskunta päättää, on Suomen perustuslain ja Suomen kansainvälisten sitoumusten mukaista. Sen vuoksi minusta olisi ollut hyvä, että perustuslakivaliokunta olisi voinut tutkia asiantuntijalausuntojen avulla myös hallintovaliokunnan muuttamaa hallituksen esitystä eikä pelkästään sitä alkuperäistä hallituksen esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

15.55 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Haluan aluksi kiittää hallintovaliokuntaa erittäin hyvästä ja yksimielisestä työstä tuon hallituksen esityksen käsittelyssä ja ennen kaikkea sen täydentämisestä. Niin kuin täällä aiemmin kollegat ovat todenneet, niin tämä rajalaki kuin myöskin sitten valmiuslaki ja ulkomaalaislaki, jotka täällä on jo aiemmin käsitelty, muodostavat kokonaisuuden. Ja kaikella tällä me nimenomaisesti pyrimme siihen, että kansallista turvallisuutta haluamme suojella ja olla ennen kaikkea varautumassa tilanteisiin, joissa meitä vastaan käytetään hybridi-vaikuttamista ja välineellistettyä maahanmuuttoa.

Keskeistähän tässä hallintovaliokunnan tekemässä muutoksessa on nimenomaisesti se, että itäraja voidaan sulkea kokonaan ja keskittää turvapaikanhaku yhdelle kohteelle, ja tämä voi tapahtua tietyin erittäin tiukoin edellytyksin. Siinä mielessä, kun tässä äsken kävimme täällä salissa debattia tuosta perustuslakivaliokuntaan lähettämisestä, on tärkeää muistaa se, niin kuin täällä edustaja Zyskowiez hyvin toi asian esille, että tässä ei siis puhuttu siitä, että yleisesti ja kaikissa tilanteissa olisi mahdollisuus poiketa, vaan tilanteesta, jolloin se on välttämätöntä ja on vakava yleiseen turvallisuuteen ja järjestykseen kohdistuva uhka. Toisaalta tuntui hivenen erikoiselta, että hallituksenkin rivit tässä asiassa sitten repesivät tällä tavalla, koska kuitenkin siellä taustalla oli omien ministereitten antamat hallituksen esitykset ja yksimielinen hallintovaliokunnan mietintö. Ja on tärkeää todellakin

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

muistaa se, että perustuslakivaliokunta ei tulkitse meillä EU-oikeutta vaan se tulkitsee meidän perustuslakia.

Siinä mielessä ajattelen, että se työ, mitä tässä talossa on tehty, on hyvä esimerkki juuri siitä, millä tavalla me yhdessä pystymme täällä vakavan kansallisen uhan ollessa torjuttavana tekemään yhteistyötä hallitus—oppositio-rajojen yli. Minusta tämä pikemminkin olisi kiitoksen ja, voisiko sanoa, aplodien paikka kuin sen, että käytämme aikaa täällä salissa toinen toistemme moittimiseen.

Tietenkin tätä tilannetta kaiken kaikkiaan, että tällaista hybridivaikuttamista voidaan käyttää tässä maailmanajassa — jossa käytetään tosiasiallisesti tahallisesti väärin erilaisia kansainvälisiä sopimuksia, niitten antamia mahdollisuuksia, jotka on tarkoitettu tyystin toisenlaisiin tilanteisiin — olisi varmasti syytä jatkossa arvioida, mutta se ei tapahdu näissä pöydissä, vaan se tapahtuu kansainvälisissä pöydissä. Sellaisissa olisi sitten mietittävä, millä tavalla tätä koko järjestelmää tulisi uusia, jos on mahdollista, että tällaista järjestelmää, joka on tarkoitettu nimenomaan hädänalaisten ihmisten auttamiseen, voitaisiin käyttää myöskin väärin ja hybridivaikuttamisen keinona.

Mutta, arvoisa puhemies — joka onkin tässä välissä muuttunut — todellakin haluan vielä kerran osoittaa kiitokset koko eduskunnalle tästä hyvästä yhteistyöstä, ja toivon, että näillä askelmerkeillä voimme sitten torstaina jatkaa eteenpäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Koponen.

15.59 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Jokaisen eduskuntaan valitun kansanedustajan tärkein tehtävä on oltava Suomen ja suomalaisten turvallisuuden ja edun ajaminen, ei mikään muu. Se, että itärajaa voidaan tarvittaessa sulkea kokonaan, on juuri tätä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Ronkainen.

15.59 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut nopeutetussa aikataulusuuntaa lainsäädäntöä hybridiuhkien torjumiseksi. Nyt käsittelyssä oleva rajavartiolaiton kulkenut käsi kädessä valmiuslain uudistamisen kanssa.

On kuitenkin tärkeää, että mahdollisimman kattavat rajaturvallisuuden pykälät ja toimenpiteet saadaan niin sanottuun normaaliolojen lainsäädäntöön, jotta varsinaisia poikkeusoloja varten olevan valmiuslain käyttöönoton kynnyksellä olisi mahdollisimman korkea.

Kiire on näkynyt valmistelussa. Hallitus on toden teolla herännyt rajaturvallisuuden kysymyksiin vasta Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Kuitenkin oppositiopuolueet perussuomalaisten johdolla jättivät välikysymyksen varautumisesta siirtolaisten kautta tapahtuvaan hybridivaikuttamiseen jo viime vuonna kansainvälisen ilmapiirin kiristyessä. Lisäksi perussuomalaiset ovat vaatineet, että lainsäädäntöä ei luoda ainoastaan varautumiseen ja torjumiseen vaan myös välineellistetyn maahanmuuton ennaltaehkäisemiseen. Vihamielisille valtioille tulee tehdä selväksi jo etukäteen, että Suomeen vaikuttaminen turvapaikanhakija-aseella ei tule onnistumaan.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta pääsi tässä poliittisesti haasteellisessakin kysymyksessä yksimieliseen mietintöön, mistä kiitos kuuluu koko valiokunnalle mutta ennen kaikkea valiokunnan puheenjohtajalle, edustaja Purralle. Mietintö sisältää perussuomalaisille tärkeän kirjauksen siitä, että maarajat voidaan sulkea, ei ainoastaan yhden valtion osalta vaan tarvittaessa kokonaan, ja turvapaikanhaku keskittää yhteen pisteeseen. Tämän

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

pisteen ei tarvitse sijaita maarajalla, vaan se voi olla muu määritelty maahantulokanava, esimerkiksi satama tai Helsinki-Vantaan lentoasema. Aiemmin on vallinnut epätietoisuus siitä, mitä tapahtuisi, jos esimerkiksi Valko-Venäjän Puolaa kohtaan käyttämää hybridi-asetta käytettäisiin Suomea vastaan. Lainsäädäntö ei ole mahdollistanut tehokkaita keinoja puuttua siirtolaisuutta hyödyntävään vihamieliseen vaikuttamiseen. Nyt valiokunnan muutosehdotusten mukaisesti jatkossa olisi mahdollisuus puuttua laittomiin rajanylityksiin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden palauttamiseksi. Kansainvälisen suojelun hakemista muualla kuin sille osoitetuissa rajanylityspaikoissa voidaan rajoittaa, eikä valtion rajan laittomasti ylittävien hakemuksia oteta vastaan. Luvatonta rajanylitystä on mahdollista estää tarvittaessa myös oikeanmittaisilla ja perustelluilla voimatoimilla. Lisäksi valiokunnan mietinnössä ilmaistaan, että myös passiivista vastarintaa on mahdollista torjua ja rauhallisenkin henkilön kansainvälisen suojelun hakemus estää, mikäli se tapahtuu turvapaikkahakuun keskitetyn pisteen ulkopuolella.

Arvoisa puhemies! Esitetty laki mahdollistaa myös tilapäisten ja pysyvien rajaesteiden, kuten aitojen, muurien ja kiinteiden valvontalaitteiden, rakentamisen. Vaikka aiemmin rajaesteet on koettu signaalivaikutuksiltaan väärnlaisiksi toimenpiteiksi, on todellisuuden taju sittemmin voittanut ja liiallinen sinisilmäisyys karsiutunut. Kriittisempiä kohtia esimerkiksi Venäjän vastaisella rajalla on tarpeellista ja tämän esityksen kautta myös mahdollista tilkitä ja supistaa.

Arvoisa puhemies! Kun tämä laki menee hallintovaliokunnan esittämällä muutoksilla maaliin, niin sitä on helppo kannattaa. Tämä on Suomen etu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Talvitie.

16.04 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Pienen kansakunnan tahto mitataan kriittisten asioiden yhtenäisyydessä. Tämä kevät on näyttänyt, että meillä suomalaisilla on tahtoa yhtenäisyyteen, sisuksikin sitä voisi sanoa, tahtoa niin suomalaisten kuin valtion tuessa Ukrainalle, Nato-jäsenyyteen liittyvässä kansalaisten tuessa, valtionjohdon päätöksissä ja päätöksien riipeydessä. Yhtenäisyys on erityisen tärkeää turvallisuuteen liittyvissä asioissa, niin sisäisen kuin ulkoisen turvallisuuden, varsinkin kun niiden rajapinta on jo ajat sitten hälvennyt. Se sisu ilmeni viime kaudellakin muun muassa sotilas- ja siviilitiedustelulainsäädännön päivityksessä.

Tästä hallintovaliokunnan yksimielisestä mietinnöstä sinivalkoinen kiitos kuuluu koko hallintovaliokunnalle ja sen neuvoksille. Varapuheenjohtajana on helppo luetella koko valiokunta: puheenjohtaja Purra, jäsenet Semi, Heinäluoma, Kari, Piritta Rantanen, Viljanen, Hanna Holopainen, Elo, Pylväs, Kärnä, Huttunen, Löfström, Vestman, Tolvanen, Peltokangas, Mari Rantanen ja erityisen ahkera ja osaava varajäsen, edustaja Zyskowiec. [Ben Zyskowiec: Kiitos! — Mauri Peltokangas: Eryismaininta!]

Hallintovaliokunnan täydentämä esitys rajavartiolaiton 16 §:stä ja sen uudesta momentista on tärkeä. Se tekee kaikille täysin selväksi, että lain tarkoittamassa erityisessä, poikkeuksellisessa keskittämistilanteessa kansainvälistä suojelua voi hakea vain sellaisesta rajanylityspaikasta, johon kansainvälinen suojelu on äärimmäisessä poikkeustilanteessa valtioneuvoston päätöksellä keskitetty. Toisin kuin hallituksen esityksen perusteluissa todettiin, muualla jätettyjä hakemuksia ei hybridi-vaikuttamisen tilanteessa tarvitse ottaa vastaan. Tämä on tarpeellinen viesti joka suuntaan. Kokoomus pitää tärkeänä myös sitä, että valiokunnan mietintö toteaa selvyyden vuoksi, että kansainvälisen suojelun hakeminen on

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

mahdollista poikkeuksellisissa tilanteissa keskittää esimerkiksi Helsinki-Vantaan lento-asemalle. Kokoomukselle oli tärkeää myös se, että rajamiesten voimankäyttöoikeuksiin liittyvät epäselvyydet ja tulkinta poistuvat tämän mietinnön myötä.

Arvoisa puhemies! Rajavartiolain muutos vahvistaa rajaturvallisuutta parantamalla Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia varautua ja vastata normaali- ja poikkeusolojen häiriötilanteisiin. Lainmuutoksella tehdään rajavartiolakiin kiireellisimmiksi katsotut muutokset, muun muassa muuttoliikennettä hyväksikäyttävään hybridivaikuttamiseen varautumiseksi. Valiokunta korostaa, että valtioneuvoston päätöksenteossa on kyse tilannekohtaisesta kokonaisharkinnasta. Lakiin lisätään myös täydentävät säännökset esteiden rakentamisesta rajavyyhykkeelle sekä uusi sääntely omaisuuden luovutusvelvollisuudesta ja palveluiden suoritusvelvollisuudesta.

Arvoisa puhemies! Tässä istunnossa käytiin aikaisemmin äänestys siitä, olisiko tämä asia vielä haluttu palauttaa perustuslakivaliokuntaan, mutta perustuslakivaliokunta totesi hallintovaliokunnalle, että perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan välineellistetyin maahantulon tilanteessa valtiolla ei ole oikeudellista estettä päättää rajanylityspaikkojen määrästä tai niiden sijainnista. Perustuslakivaliokunta katsoo, että lyhytaikainen rajan täys-sulku voi erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa olla mahdollinen, mikäli tällaisella ajallisesti vain täysin välttämättömään rajatulla toimenpiteellä voidaan turvata maahantulomenettelyn asianmukaisuus. Voisi sanoa oikeastaan, että voisiko sen selvemmin perustuslakivaliokunta sanoa. Osittain tämän uuden momentin myötä voidaan jopa sanoa, että kaiken kaikkiaan rajavartiolaki eteni hallintovaliokunnan käsittelyssä ja mietintövaiheessa perusoikeuksien suhteen myönteisempään suuntaan.

Arvoisa puhemies! Lakimuutokset, jotka tässä salissa tehdään, ovat monin eri tavoin tarpeellisia. On lakeja, jotka säädetään pahan päivän varalle — tai oikeastaan estämään sitä, ettei pahaa päivää edes tule. Sellainen oli Nato-jäsenyyden hakemus, ja sitä on myös tämä rajavartiolain muutos. Hallintovaliokunta teki sen, mikä oli välttämättömä, jottei tulisi sitä päivää, jolloin meidän tarvitsisi käyttää tätä lakimuutosta. Sinivalkoinen kiitos koko valiokunnalle!

Totean vielä loppuun kokoomuksen neuvottelijana olleena muutamien viimeisten viikkojen osalta, että kokoomus etsi ratkaisut ja yhdessä ne asiat päätettiin. Toivoisin, että kun ne on yksimielisesti ja yhteisesti päätetty, silloin ei mikään ryhmä sano, että jotkut muut olisivat tulleet meidän tai teidän linjalle. [Piritta Rantanen: Juuri näin!] Se on yksimielinen, ja silloin se on tämän koko salin tahto. — Kiitos. [Sheikki Laakso: Koskeeko se Nato-jäsenyyttäkin?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laakso.

16.10 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tämä rajavartiolaki, mitä käsiteltiin, todellakin käsiteltiin PeVissä ja hallintovaliokunnassa, ja hallintovaliokunnan mietintö oli vielä jopa yksimielinen. Tänään sitten tuli tällainen luokaton näytelmä tähän alkuun. Tätä hallintovaliokunnan yksimielistä päätöstä vastaan äänestää — tai haluaa, että se viedään PeViin uudestaan — kolme puoluetta: vihreät, RKP ja vasemmisto. Täytyy sanoa, että heille ei suomalaisten turvallisuudella ole näköjään mitään väliä.

Kuitenkin koko jutun juoni on se, että rajavartiolakiin saadaan pykälät siihen, kun vakava turvallisuusuhka kohdistuu Suomeen. Me kaikki tiedetään ihan varmasti, että tätä ei tulla laittamaan niin sanotusti käytäntöön missään muussa tilanteessa kuin siinä kohtaa, kun

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

se on aivan välttämättömän pakko, silloin kun sieltä oikeasti rupeaa rajalle työntymään kymmeniätuhansia ihmisiä tai jopa satatuhatta ihmistä. Siinä vaiheessa meidän on aivan turha enää vetää köntsiä housuun, koska silloin me ollaan aivan oikeasti totaalisen myöhässä.

Yksi tämän lain tarkoitus on myös viestiä Venäjälle, ettei kannata edes yrittää, koska me ei tulla taipumaan Venäjän hybridivaikuttamiseen. Se on äärettömän iso etukäteistoimi siinä, että saadaan pysymään mahdollisesti raja rauhallisena, ja en voi käsittää, että tästä salista löytyy kolme puoluetta, jotka haluaisivat tämän estää. Maalaisjärkin kuitenkin sanoo, että jos Venäjällä olisi turvapaikan hakemista tarvitsevia ihmisiä, niin he varmasti pystyisivät tulemaan hakemaan niitä turvapaikkoja paljon aikaisemminkin kuin sitten tuhansien tai kymmenientuhansien ihmisten laumojen joukoissa. Jos siellä oikeasti joku turvaa tarvitseva on, niin hän voi tulla ihan normaalioloissakin eikä odottaa sitä, että me joudutaan tämä laki ottamaan käytäntöön.

Täytyy sanoa, että en ihmettele kyllä yhtään, että meidän Pisa-tulokset tippuvat, jos oikeasti professorit Ojanen ja Scheinin ovat olevinaan joitain fiksuuden huippuja tässä maassa. En ihmettele yhtään.

Arvoisa puhemies! Maalaisjärkeä me oikeasti kaivataan tänne takaisin, ja onneksi perussuomalaiset ovat sitä tarjoilleet tänään, tai aikaisemminkin, urakalla. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta.

16.13 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Tänä keväänä olemme joutuneet käymään keskusteluja sisäisestä turvallisuudesta, Euroopan turvallisuudesta ja koko maailman turvallisuudesta. On surullista, että rauha, oikeusvaltio ja demokratia eivät ole meidän kaikkien ulottuvilla eivätkä edes tahtotila.

Nyt keskustelemme meidän maamme, Suomen, rajaturvallisuudesta. Vaikka tilanne on meillä rauhallinen nyt, kuuluu velvollisuutemme pyrkiä kaikin keinoin turvaamaan se ja ennaltaehkäisemään kaikenlainen hybridivaikuttaminen meitä kohtaan. Meillä on ja on aina oltava oikeus päättää, keitä päästämme maamme sisälle. Tällä lailla voimme parantaa Rajavartiolaitoksen toimintaa ja meidän kansallinen varautuminen paranee. Samaan aikaan meidän on pidettävä tiivistä yhteyttä EU:n suuntaan, niin että pitkän ulkorajamme ja pitkän EU-ajan valvontaan löytyy riittävästi resursseja ja yhtenäinen näkemys valvonnan tärkeydestä. Rajavartiolaan muutos on yksi useista hallituksen toimista, joilla vahvistamme rajaturvallisuuttamme. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa kävi yksiselitteisesti ilmi, että turvapaikkahakemusmenettely on saatava hoidettua ja käsiteltyä kaikissa tilanteissa kaikessa järjestyksessä. Muuttoliikkeen välineellistämistilanteessa tällainen ei aina olisi mahdollista. Siksi on nyt luotu malli, jolla asteittain voidaan rajoittaa kansainvälisen suojelun hakemusten vastaanottamista esimerkiksi itärajalla tai estää se.

Arvoisa puhemies! On harmillista, että tässä talossa tässä asiassa luetaan ja kuullaan asiantuntijoiden lausuntoja niin kuin alun perin omat ajatusmallit ovat olleet. Asiantuntijoiden mukaan tämä laki olisi ollut hyvä saada valmiiksi mieluummin jo eilen kuin tänään. Turvallinen arki, viranomaisten riittävät toimivaltuudet, varautuminen ja ajantasaisen tilannetiedon saaminen ja selvittäminen ovat niitä perusasioita, joista on nyt huolehdittava suurella tarkkuudella.

On tärkeää, että tämän salin keskeinen viesti on yhtenäinen. Siksi haluankin kiittää hallintovaliokuntaa yksimielisestä mietinnöstä ja siitä prosessista, joka tämän lain valmiste-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

lussa käytiin. Turvallisuuksiemme ja varautumiseen liittyvät lait eivät ole valmiita ja loppuun käsiteltyjä vielä tälläkään yksittäisellä lailla, mutta tämä on yksi palanen siitä kokonaisuudesta, mistä kokonaisturvallisuuksiemme muodostuu. Valmistaa ei siis ole vielä. Suomen ja suomalaisten turvallisuus on kuitenkin kaikista tärkeintä. — Kiitos. [Mari-Lee-na Talvitie: Hyvä puheenvuoro! — Sari Multala: Hyvä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, näin. — Edustaja Peltokangas.

16.16 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Ensinnä haluan kiittää hallintovaliokuntaa perinpohjaisesta työstä, jossa saavutimme yksimielisyyden. Olen erittäin kiittollinen. Valiokunta teki pitkän, pitkän ja tarkan työrupeaman, ja mielestäni lopputulos on erinomainen. Kiitän myös perustuslakivaliokuntaa näkemyksistä alkuperäiseen hallituksen esitykseen, johon sitten korjauksena saatiin ne tarpeelliset, vielä voimakkaammat keinot, että pystymme pitämään kansakuntamme turvallisuuden omissa käsissämme.

Ainut, mistä nousee kysymyksiä itselläni tässä asiassa, oli tänäpäiväinen äänestys tässä salissa, jossa vasemmisto ja osa vihreistä ja — en ole vielä tarkkaan katsonut, ketkä — muutama muu edustaja pyrkivät vesittämään tämän kansallista turvallisuuttamme erittäin paljon nostavan esityksen, yksimielisen valiokunnan päätöksen. Tässä minulle nousee mieleen se, että mikäli joku haluaa vesittää sellaisen, että Suomi ei voisi puolustaa kansallista turvallisuuttaan hybridi-vaikuttamisen tilanteessa, niin voiko sen tulkita jopa niin, että hän on yhtä vaarallinen kuin se mahdollinen hyökkääjä — näin myöskin Euroopan unionin kohdalla: jos me ajattelemme, että EU jostain syystä jossain tuomioistuimessa estäisi Suomea puolustamasta omia rajojaan, niin herää silloin kysymys, onko Euroopan unioni turvallisuusliitto vai mitä se on.

Mutta summa summarum: Olen erittäin kiittollinen joka ikiselle hallintovaliokunnan jäsenelle, yhdessä ja erikseen. Kiitän siitä hienosta työrupeamasta ja toivon, että tällaisia saadaan myöskin jatkossa. Suomi voitti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kimmo Kiljunen, edustaja Kiljunen poissa. — Edustaja Kivisaari. [Mikrofoni ei aukea] — Edustaja Kivisaari. [Pasi Kivisaari: Kyllä, kyllä.]

16.18 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Pahoittelen, en saanut heti mikrofonia päälle, mutta nyt sekin homma järjestyi.

Puhemies! Monien muiden lailla haluan todella esittää kiitokseni hallintovaliokunnalle yksimielisestä mietinnöstä, mitä pidän kyllä arvostettavana saavutuksena. Kansallinen turvallisuus on kyllä yhteinen asiamme, ja tiukassa tilanteessa löydämme toisemme kyllä riittävällä tavalla, minkä osaltaan myös Nato-prosessi vahvisti. Myös rajavartiolain käsittely osoittaa sen, että parlamentarismi toimii. Varaudumme ja toimimme kansallisen turvallisuuden lisäämiseksi määrätietoisesti mutta myös niin, että toiminta kestää päivänvalon myös perustuslain näkökulmasta, miten kuuluu ollakin.

Selkeä viesti on kuitenkin annettu: Suomea vastaan ei kannata käydä välineellistetyllä maahanmuutolla, jota muun muassa Puolan rajalla harjoitettiin. Autamme kyllä ihmisiä, mutta myös kykenemme toimimaan, mikäli tarkoituksiperät ovat epäystävälliset. Myös hallintovaliokunta — aivan oikein — korostaa, että tässäkin yhteydessä tapauskohtaisen harjoituksen merkitys on suuri. Jokainen meistä ymmärtää, että yksittäisissä tapauksissa pitää

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

olla erityisen huolellinen esimerkiksi lasten, vammaisten ja muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien osalta.

Mutta, puhemies, iso kuva on kyllä selkeä ja kirkas: toimimme, jos hybridiuhan mahdollisuus on, emmekä epäröi, ja näin kuuluu turvallisuudesta huolehtivan maan tehdä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kyllä. — Ja edustaja Multala.

16.20 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Olemme tekemässä tänään merkittäviä päätöksiä Suomen turvallisuuden vahvistamiseksi. Suomella on yli 1 340 kilometriä pitkä raja Venäjän kanssa, ja sen puolustaminen on velvollisuutemme kaikenlaisia uhkia vastaan. Kyse on siitä, että me Suomen eduskuntana saatamme lakimme ajan tasalle hybridiuhkiin vastaamisessa. Yksi tällainen uhka on ihmisten käyttäminen painostamiseen tuomalla heitä itärajalle tai sen yli. Tällaista toimintaa on nähty aikaisemmin muun muassa Valko-Venäjällä.

Tämän lain säätämisen ensisijainen tarkoitus on siis se, että lain toimivaltuuksia ei koskaan tarvitsisi käyttää. Me lähetämme tällä lainsäädännöllä viestin, että alkää edes kokeilko, se on turhaa. Suomi on varautunut, ja Suomi torjuu tällaiset yritykset. Tämä laki toimii siis parhaimmillaan ennaltaehkäisevästi. Se siis suojaa myös niitä ihmisiä, jotka tällaisen vaikuttamisen välineeksi joutuisivat.

Täällä moni on ollut huolissaan turvapaikanhakuoikeuden toteutumisesta tämän lain säätämisen jälkeen. Turvapaikanhakuoikeus säilyy myös jatkossa. Perustuslakivaliokunta toteaa kantanaan seuraavaa: ”Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että nyt arvioitavalla lakiehdotuksella hakemusten käsittelyn keskittämisestä ei sinänsä puututtaisi kansainvälisen suojelun saamista eikä turvapaikkamenettelyä koskevaan voimassa olevaan sääntelyyn, josta säädetään ulkomaalaislaissa. Kansainvälisen suojelun hakemisen keskittäminen ei siten suoraan vaikuttaisi turvapaikanhakijoiden oikeuteen hakea kansainvälistä suojelua.” Mielestäni tämä on hyvin yksiselitteinen kanta siihen, että hallintovaliokunnan mietinnön mukainen pykälämuotoilu edelleen täyttää kaikki kansainväliset sopimukset, joihin olemme sitoutuneet.

Arvoisa puhemies! On erittäin merkille pantavaa, että hallintovaliokunta on saanut aikaan yksimielisen mietinnön. Kiitos siitä työstä koko hallintovaliokunnan jäsenistölle. Eduskunnassa ymmärretään muuttunut turvallisuustilanne ja ollaan valmiita nopeasti reagoimaan sen tuomiin tarpeisiin myös lainsäädännölle. Lainsäädännöllä vaikuttaminen on nimenomaan ennaltaehkäisevää vaikuttamista ja toisaalta varautumista tilanteisiin, joissa meitä haluttaisiin painostaa.

Arvoisa puhemies! Toivottavasti pääsemme yksimielisesti myös eduskunnassa eteenpäin tämän esityksen kanssa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Risikko.

16.23 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kun viime kaudella olin sisäministerinä puolisentoista vuotta, niin silloin jo selvitettiin, voiko silloin, kun maahanmuuttoa hyväksikäytetään hybridi vaikuttamisen tilanteissa, rajoittaa maahantuloa ja turvapaikanhakua, voidaanko rajat pistää kiinni. Johtopäätöksenä tuolloin oli, että tarvitaan muutokset sekä valmiuslakiin että rajavartiolaitokseen. Nyt nämä lakimuutokset ovat vihdoin täällä. Täällä eduskunnassa me käsittelemme niitä, ja lähestulkoon yksimielisenä. Hallintovaliokunta oli

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

yksimielinen tämän rajavartiolaitoksen käsittelyssä, ja kaiken kaikkiaan erinomaisen hyvää työtä on tehty sekä puolustusvaliokunnassa valmiuslain suhteen että myöskin hallintovaliokunnassa. Kiitos siitä työstä.

Rajat on nyt mahdollista sulkea, ja samalla huomioidaan kansainväliset sopimukset ja sitoumukset. Tässä on kysymys Suomen turvallisuudesta. On todella hämmästyttävää, että me äsken täällä äänestettiin siitä, pitäisikö tämä vielä lähettää perustuslakivaliokuntaan, kun täällä jopa perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja totesi, että kaikki tiedot ovat olleet käytössä ja tämä ei tulisi siellä mitenkään muuttumaan, vaikka se sinne vielä lähetettäisiinkin. Jotenkin tuntuu siltä, että ollaanko nyt — nämä, jotka tätä epäilivät — vähän liian sinisilmäisiä siinä, mitä meille voi tapahtua. Kyllä se niin on, että hyvän sään aikana on varauduttava pahan päivän varalta, ja meillä on ollut viime kuukausien aikana kaikki ainekset, tiedot siitä, että myös se paha päivä voi joskus tulla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Antikainen.

16.26 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Käsiteltävänä tosiaan on tänään hallintovaliokunnan mietintö rajavartiolaitoksen muutoksesta. Kiitän erityisesti valiokunnan puheenjohtajaa Riikka Purraa ja muuta valiokunnan jäsenistöä yksimielisestä mietinnöstä. On erittäin tärkeää, että ulkoisen uhan edessä me seisomme yhtenäisinä.

Ennen hallintovaliokunnan mietintöä perustuslakivaliokunta otti kantaa esityksen perustuslainmukaisuuteen. Pidän erittäin hämmästyttävänä ja outona, että esimerkiksi vasemmisto, vihreät ja RKP eivät olleet joko ymmärtäneet prosessia tai lukeneet perustuslakivaliokunnan lausuntoa — tämä siksi, koska he olisivat halunneet palauttaa asian uudelleen perustuslakivaliokuntaan, ja jouduimmepa jopa äänestämään asiasta. Haluan huomauttaa vakavasti näitä edustajia, jotka tätä yrittivät, siitä, että ymmärrätekö itse, kenen pussiin tällä pelaatte. Te pelaatte suoraan sotaa käyvän Kremlin ja Putinin pussiin. Kreml ja Putin eivät halua, että Suomen rajaa voidaan laittaa tarvittaessa kiinni, koska se vie hybridivaikuttamisen rajallamme heidän työkalupakistaan pois. Tiesittehän myös, että Ukrainan sodan ensimmäinen operaatio oli Valko-Venäjän ja Puolan rajalla? Puolaa koetettiin painostaa ottamaan vastaan valeturvapaikanhakijoita, jotka olisivat koetelleet myöhemmin Puolan halua ottaa vastaan oikeaa sotaa pakenevia ukrainalaisia lapsia, naisia, vammaisia, vanhuksia ja muita heikommassa asemassa olevia. Tämä on selvääkin selvempi todiste siitä, mihin toimiin Venäjä on valmis. Sama voisi toistua meidänkin rajallamme. Pidän tosiaan huolestuttavana, että aiemmin mainitut tahot eivät myöskään ymmärrä, että perustuslakivaliokunnan lausuntoja ei voi muuttaa painostaen oman mielipiteen mukaiseksi tai asiaa hulin vuoksi palauttaa kiusallaan uudelleen valiokuntaan. Kysynkin heiltä — jotka eivät nyt valitettavasti enää kuitenkaan täällä ole: eikö teitä hävetä pelata Suomen kansallisella turvallisuudella?

Arvoisa puhemies! Valiokunnassa käsiteltiin myös allekirjoittaneen ja edustaja Olli Immosen toimenpidealoite raja-aidan rakentamisesta itärajalle. Olen erittäin kiitollinen, että hallintovaliokunta kannattaa aloitteen mukaisesti raja-aidan rakentamista itärajalle, siis jos näin tulee. On tärkeää muistaa, että mahdollinen aita tulisi olemaan kallis ja siksi siihen olisi haettava rahoitusta EU:lta. Meillä on pisin EU:n ulkoraja Venäjän kanssa, joten pyyntö rahoituksesta olisi kohtuullinen, ja olisikin kohtuullista myös vaatia, että EU:n pitäisi maksaa tästä mahdollisesta raja-aidasta vähintään puolet.

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Arvoisa puhemies! Haluan ottaa tässä kohtaa kantaa myös aiempiin täällä käytyihin puheisiin. On hiukan irvokasta, että suureen ääneen täällä kerta toisensa jälkeen ihmisoikeuksien perään huutavat käyttävät esimerkiksi Venäjän hyökkäyssodasta termiä ”geopoliittinen tilanne”, jota esimerkiksi edustaja Honkasalo käytti puheessaan. Kreml ja Putin haluavat häivyttää sota-sanan täysin omassa mediassaan ja omassa maassaan ja tekisivät sen mielellään muuallakin. No, mitä Suomen eduskunnassa tehdään? Edustaja Honkasalo toimii kuten Kreml ja Putin ja koettaa häivyttää Venäjän hyökkäyssodan ja sen kauheudet pois täältäkin. Pidän tällaista erittäin huolestuttavana, ja se herättää kysymyksiä kyseisen edustajan motiiveista tehdä näin. Toivottavasti mietitte toimintaanne, edustaja Honkasalo.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan mietinnön sisältö on käyty jo aiemmin kattavasti läpi esimerkiksi edustaja ja puheenjohtaja Purran puheessa. Yleisesti tämä esitys on kertakaikkisen elintärkeä tilanteessa, jossa Venäjä käyttäytyy ja on käyttäytynyt jo pitkään aggressiivisesti rajanaapureitaan kohtaan ja haaveilee laajentumisesta. Se on epäluotettava naapuri, joka näkee meidät ja maamme epäystävällisenä ja uhkana, vaikka emme sitä ole emmekä ole olleet. Tämä esitys antaa Rajavartiostolle lisää toimivaltuuksia suojella rajojamme ja suojella näin suomalaisten turvallisuutta ja meidän koko maamme kansallista turvallisuutta.

Elämme nyt aikaa, jossa isänmaallisuus ja kansallinen turvallisuus on tärkeämpää kuin koskaan. Meidän isämme, isoisämme, isoisoisämme ja muut sukulaisemme taistelivat hengellään sen puolesta, että meillä olisi vapaus tehdä tässä, täällä ja tänään omat päätöksemme. Nyt on meidän vuoromme osana sukupolvien ketjua tehdä tarvittavat toimet ja päätökset itsenäisyytemme ja vapautemme suojelemiseksi, ja tätä tämä rajavartiolain muutos nyt edustaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja al-Tae, edustaja al-Tae pois. — Edustaja Mäenpää.

16.32 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on keskustelussa hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rajavartiolain muuttamisesta. Kyse on siitä, voiko Suomi sulkea koko itäraajansa turvapaikanhakijoilta, jos Venäjä käyttäisi turvapaikanhakijoita niin sanotun hybridioperaation välineenä.

Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan yksimielinen mietintö asiasta. Hallintovaliokunta esittää hallituksen esitykseen täsmennystä, jonka mukaan kansainvälistä suojelua voi hakea vain sellaisessa rajanylityspaikassa, johon kansainvälisen suojelun hakeminen on keskitetty. Arvoisat kollegat, pakko toistaa: yksimielinen. Silti tästä saivat vasemmistoliitto, vihreät ja RKP show’n aikaiseksi ja halusivat palauttaa lain perustusvaliokuntaan. Eduskunta onneksi kaatoi asian palauttamisen selkein äänin.

Uudistusten nojalla Suomen olisi mahdollista välineellistetyin maahantulon tilanteessa keskittää kansainvälisen suojelun hakeminen yhteen rajanylityspaikkaan, joka olisi muualla kuin itärajalla. Tämä voisi olla esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentokenttä. Samalla kaikki itärajan rajanylityspaikat olisi mahdollista sulkea. Tällöin raja olisi tosiasiassa suljettu, joskin yksittäisessä tapauksessa tästä voidaan poiketa ottaen huomioon lasten, vammaisten ja muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien oikeudet. Ei kuulosta minun korvaani kovin julmalta.

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Joukkoviestimet kertovat, että samana iltana, kun hallintovaliokunnan yksimielinen mietintö valmistui, katsoi EU-tuomioistuin, että Liettuan toimet olivat EU-oikeuden vastaisia, kun valtio työnsi rajan yli pyrkivät ihmiset pois Valko-Venäjän vastaisella rajallaan. Muun muassa tähän perustuslakivaliokunnan uutta käsittelyä vaatineet punavihreät ja RKP vetosivat. Perussuomalaisten ja hallintovaliokunnan puheenjohtaja Riikka Purra puolestaan huomautti aivan oikein puheenvuorossaan, että hallintovaliokunnalla oli kyseinen tapaus tiedossaan mietintöä valmistellessaan. Linaan häntä: ”Tämän päätöksen ennakkoratkaisupyyntö ja julkisasiamiehen ratkaisuehdotus ovat olleet käytössä sekä hallituksella että hallintovaliokunnalla ja perustuslakivaliokunnalla. Päätös ei sikäli tarjoa mitään uutta tai olennaista tämän mietinnön tai hallituksen esityksen kannalta.” Myös perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelä ilmaisi tukensa Purran näkemykselle.

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Haluan kiittää erityisesti muita perussuomalaisia kansanedustajia väsymättömästä työstä asian esillä pitämiseksi, vaikka vastatuuli on ajoittain ollut voimakastakin. Olen varma, että kansa ei tätä työtä unohda. Vaikka hallituksen rivit ovatkin levällään, on selkeä eduskunnan enemmistö nyt vihdoinkin tullut asiassa perussuomalaisten turvallisuusmyönteiselle linjalle. Se on viisasta, ja mikä tärkeintä, se on rakkaan isänmaamme etu.

Arvoisa puhemies! Harmi, että edustaja al-Tae ei ollut puhumassa — hänellä olisi ollut puheenvuoro juuri ennen minua. Jollakin tavalla tästä aikaisemmasta äänestyksestä ja sitä edeltäneistä puheenvuoroista toivoin, että hän olisi ollut täällä kertomassa näkemyksensä. Mutta haluan tässä pienen otteen ottaa Demokraatin julkaisusta 23.6.: ”Perussuomalaiset on puolueena ominut itselleen takavuosien rajat kiinni -sloganin, jonka taustana oli seitsemän vuoden takainen pakolaiskriisi. Eurooppaan pakeni Sipilän hallituskaudella vuonna 2015 runsaat 1,2 miljoonaa ihmistä. Suomeen turvapaikanhakijoita saapui reilut 30 000, valtaosa tulijoista oli Lähi-idästä.” Tässä otsikkona on ”Näin rajat kiinni -sloganista putosi t-kirjain”. Tällä viitataan mielestäni tähän, että nyt on raja kiinni. Tämä on hyvä asia, että me ollaan eduskunnassa yhteisymmärryksessä löydetty ratkaisu tähän ja edustajat puoluerajojen ylitse ovat tunnustaneet sen, että tällaisessa tilanteessa, mitä maailmalla tapahtuu, meidän on oikeasti oltava valmiita siihen, että raja voidaan panna tarvittaessa kiinni.

Arvoisa puhemies! Päätän tähän puheeni.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Kinnunen.

16.38 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Elämme epävakaita ja arvaamattomia aikoja. Turvallisuustilanteemme muuttui peruuttamattomasti Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Olemme matkalla Pohjois-Atlantin puolustusliiton jäseneksi eduskunnan melkein yksimielisen päätöksen siivittämänä. Tiukat tilanteet tuovat meitä täällä eduskunnassa ja koko Pohjolassa yhteen rintamaan. Tämä rajavartiolain muutos on enemmän kuin tarpeellinen. Tehtävämme on huolehtia Suomen turvallisuudesta. Meidän tulee varautua aivan uudenlaisiin uhkiin, myös hybridiuhkiin, kun puolustamme Suomea, suomalaista demokratiaa, oikeusvaltiota, sivistystä ja länsimaisia arvoja. On tärkeää, että maanpuolustukseen ja rajaturvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä eduskunnassa vallitsee laaja yksituumaisuus. Se on vaalimisen arvoinen asia. Maamme turvallisuuden varmistaminen on yhteinen tehtävämme. Meidän ei kannata kerätä täällä pisteitä itsellemme tai puolueellemme.

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

me, kun yhdessä varmistamme isänmaamme turvallisuutta ja puolustamme Suomea. Toimitaan jatkossakin samassa rintamassa.

Arvostan sitä, että hallintovaliokunta kokosi rajalaista yksimielisen mietinnön, mikä kertoo yhteisestä halusta suojata maatamme ja sen kansalaisia aivan uudenlaistenkin uhkien edessä. Kiitos valiokunnalle mallikkaasta työstä. Suomen raja voidaan sulkea, jos se on aivan välttämätöntä, jotta voimme torjua laajamittaisen massamaahanmuuton käyttämisen keinona aiheuttaa vakavaa uhkaa maamme yleiseen järjestykseen, kansalliseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen.

Perustuslakivaliokunta teki perustuslaillisessa arviossaan perusteellista työtä. Uusi käsittely ei olisi tuonut esiin mitään oleellista uutta — kaikki riittävä tieto on ollut käytössämme. Oikeus hakea turvapaikkaa säilyy jatkossakin. Perustuslakivaliokunta toteaaakin lausunnossaan: ”Nyt arvioitavalla lakiehdotuksella hakemusten käsittelyn keskittämisestä ei sinänsä puututa kansainvälisen suojelun saamista eikä turvapaikan menettelyä koskevaan voimassa olevaan säätelyyn, josta säädetään ulkomaalaislaissa.” Kansainväliset sopimukset ja sitoumukset toteutuvat edelleen. Tietyin tiukoin edellytyksin, erittäin poikkeuksellisissa oloissa, valtioneuvosto voi keskittää maahanmuuton yhteen paikkaan ja sulkea rajan. Kysymys on erittäin poikkeuksellisesta tilanteesta. Se tahtoo välillä unohtua, mutta sellainen on kuitenkin mahdollista. Meitä voidaan yrittää painostaa maahanmuuttoa ja ihmisten hätää hyväksi käyttäen. On varauduttava pahan päivän varalle.

Hallintovaliokunta ehdottaa lakiin uutta momenttia, jonka mukaan kansainvälistä suojelua voi hakea Suomen valtakunnanrajalla vain sellaisessa rajanylityspaikassa, johon kansainvälisen suojelun hakeminen on keskitetty. Tällaista ei tehdä kevein perustein. Meidän ei kannata edistää eduskunnassa eikä yhteiskunnassa yleisemminkään vastakkainasettelua. Isänmaan turvallisuutta ja ihmisoikeuksia ei tarvitse lopulta laittaa vastakkain. Hallintovaliokunnan mietinnössä todetaan, että yksittäisissä tapauksissa rajan sulkemisesta voidaan poiketa, kun otetaan huomioon lasten, vammaisten ja muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien oikeudet. Hauraassa asemassa olevat tulee ottaa huomioon. Pidän tätä lisäystä tarpeellisena, jotta lähimmäisenrakkautta voidaan toteuttaa äärimmäisissäkin olosuhteissa samalla, kun turvaamme isänmaamme turvallisuuden ja puolustamme Suomea. Toivon kovasti, että saamme rajalain torstaina maaliin, jotta voimme puolustaa tätä rakasta maatamme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Autto.

16.43 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Täällä on tänään käyty vilkasta ja hyvää keskustelua — ainakin pääosin hyvää ja asia-argumentteihin perustuvaa keskustelua — tästä rajalain yksimielisestä mietinnöstä, jonka äärellä hallintovaliokunta on pakertanut. Kiitos erittäin hyvästä työstä hallintovaliokunnan jäsenille.

Mielestäni myös perustuslakivaliokunnan lausunto hallintovaliokunnan mietinnön pohjaksi on aivan selkeä: Suomi voi ja Suomen pitää asettaa kansallinen turvallisuutensa, Suomessa asuvien ja olevien turvallisuus, turvapaikanhakuoikeuden edelle, ja tilanteessa, jossa turvapaikanhakuoikeutta käytettäisiin väärin — sitä käytettäisiin sodankäynnin välineenä — se pitää voida keskeyttää niin, että tuo väärä menettely saadaan loppumaan ja tällöin turvallisuus Suomessa turvattua kaikilta osin.

Arvoisa puhemies! Kannatan siis ehdottomasti tätä hallintovaliokunnan mietintöä sellaisena kuin se on, mutta tässä keskustelussa mielestäni on todella vähän sivuttu sitä, miksi —

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

sen lisäksi, että tietenkin ensisijaisesti tämä tehdään Suomen turvallisuuden takaamiseksi — inhimillisesti on tärkeää, että tällainen uudistus tehdään. On todella tärkeää, että esimerkiksi Putinin kaltaisille diktaattoreille lähetetään viesti, että heidän ei kannata aiheuttaa, esimerkiksi nyt nälänhätää aiheuttamalla, tällaista täysin epäinhimillistä tilannetta, jossa syntyy tietysti valtavaa siirtolaisuuspainetta. Euroopassa ollaan valmiita tekemään selväksi, että tätä siirtolaisasetta ja tällaisen täysin epäinhimillisen aseiden käyttöä ei tulla hyväksymään, sitä ei tulla millään tavalla sallimaan, ja silloin sillä ei myöskään Putinin kaltainen diktaattori voi saavuttaa niitä tavoitteita, joita hän mahdollisesti asettaa painostaakseen rajanaapureitaan, painostaakseen esimerkiksi rajanaapureidensa kautta koko Euroopan unionia. Ja tässä mielessä Suomi mielestäni tekee ehdottomasti palveluksen myös koko Euroopan unionille pitämällä huolta omasta rajaturvallisuudestaan. Mutta Suomi tekee ennen kaikkea palveluksen niille ihmisille, joita Putin omalla toiminnallaan uhkaa tällä hetkellä härskisti käyttämällä esimerkiksi Ukrainan vilja-aittaa sodankäynnin välineenä, varastamalla ukrainalaista viljaa mutta tuhoamalla ennen kaikkea Ukrainan mahdollisuuksia tuottaa viljaa, tuottaa ruokaa maailman ihmisille. Näin Putin aiheuttaa sitä samaa hätää, jota olemme nähneet hänen täysin tahallisesti aiheuttavan aiemmin esimerkiksi Syyriassa, luodakseen painetta ihmisille jättää kotiseutunsa, kotimaansa, suunnatakseen Eurooppaan — josta koetaan saatavan turvaa, mutta eurooppalaistenkin maiden kantokyky tarjota tuota turvaa on rajallinen. Näin Putin on ajatellut toimivansa horjuttaakseen Eurooppaa, ja on tärkeää, että meillä on nämä lainsäädännöt kunnossa. Se on myös inhimillisesti oikein, jotta hänen kaltaistensa hirmuhallitsijoiden tarkoitus välineellistää ihmisiä tällaiseen hybridi-sodankäyntiin tehdään tyhjäksi. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Vestman.

16.48 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Pyysin vielä puheenvuoron sen takia, että julkisuudessa on esitetty arvioita siitä, ettei hallintovaliokunnan mietintö olisi keskeisiltä kohdiltaan selvä tai että se olisi jotenkin sisäisesti ristiriitainen. Näin ei ole. Hallintovaliokunnan mietintö on kirkas ja vesiselvä niiden kolmen oleellisen kohdan osalta, joita tässä keskustelussa on tuotu esille.

Eli ensinnäkin sen suhteen, että tiukimmassa tilanteessa kansainvälisen suojelun hakeminen voidaan keskittää ainoastaan yhteen rajanylityspaikkaan, joka ei sijaitse vieraan valtion vastaisella rajalla, esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasemalle. Hallintovaliokunnan mietinnössä on tältä osin todettu seuraavasti: ”Kansainvälisen suojelun hakeminen on perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan mahdollista keskittää lyhytaikaisesti erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasemalle.” Täysin yksiselitteinen kirjaus.

Toinen asia, jossa hallintovaliokunnan mietintö on täysin selvä, kriittisen tärkeä asia, on se, että kun valtioneuvosto on tehnyt päätöksen turvapaikkahakemusten keskittämisestä Suomen turvallisuuden, kansallisen turvallisuuden tai yleisen järjestyksen ollessa vakavasti uhattuna, turvapaikkahakemukset voidaan jättää silloin vain niihin rajanylityspisteisiin, joihin kansainvälisen suojelun hakeminen on keskitetty. Tässä asiassa hallintovaliokunta siis täsmensi hallituksen esitystä. Hallintovaliokunta toteaa mietinnössään: ”Hallintovaliokunta katsoo, että ehdotettua säännöstä tulee soveltaa sen sanamuodon mukaisesti niin, että kansainvälistä suojelua voi hakea vain sellaisessa rajanylityspaikassa, johon kansainvälisen suojelun hakeminen on välttämättömistä syistä keskitetty, eikä Suomen viranomaisilla

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

ole siten velvollisuutta ottaa hakemusta vastaan muilla rajanylityspaikoilla, maastorajalla tai Suomen alueella laittoman rajanylityksen johdosta.” Päivänselvä asia tämäkin. Missään muualla kuin siinä rajanylityspaikassa, johon turvapaikkahakeminen on keskitetty, Suomen viranomaisilla ei ole velvollisuutta siellä raja-alueella vastaanottaa kansainvälisen suojelun hakemista. [Mari-Leena Talvitie: Juuri näin, ja valtioneuvoston päätös!] — Valtioneuvoston päätöksestä. — Ja tosiaan tältä osin vielä alleviivatakseen tätä asiaa hallintovaliokunta esittää yksimielisesti, että tähän rajapykälään, 16 §:ään, lisätään 3 momentti, jossa korostetaan sitä, että ne hakemukset voi jättää vain tähän keskitettyyn pisteeseen. Eli tämäkin on aivan selvä asia.

Sitten kolmanneksi oleellinen toimivaltuuskysymys, joka myöskin käy mietinnöstä kirkkaasti esille, on se, että Suomen viranomaisilla on siellä maastorajalla mahdollisuus ja oikeus torjua laittomat rajanylitykset. Tältä osin nostan perustuslakivaliokunnan lausunnosta esille tärkeän Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeustapauksen N. D. ja N. T. vastaan Espanja, jossa on ollut kysymys siitä, että Espanjan ja Marokon rajan yli rynni suuri joukko siirtolaisia. He pyrkivät siellä laittomasti maastorajan yli, kaatoivat raja-aidan, ja tässä asiassa oli kysymys siitä, toimivatko Espanjan rajaviranomaiset oikein, kun he näiden laittomien rajanylitysten johdosta palauttivat välittömästi nämä henkilöt Marokon puolelle. Perustuslakivaliokunta on tältä osin todennut lausunnossaan: ”Espanja ei ollut loukannut Euroopan ihmisoikeussopimuksen 4. lisäpöytäkirjan 4 artiklan mukaista joukkokarkotuksen kieltoa, kun Espanjan viranomaiset olivat asianomaisten henkilöiden henkilökohtaisia olosuhteita tutkimatta torjuneet potentiaaliset turvapaikanhakijat palauttamalla heidät fyysistä voimaa käyttäen Espanjan lainkäyttöalueelta takaisin Marokon puolelle tilanteessa, jossa he olivat väkivaltaisesti ylittäneet laittomasti Espanjan ja Marokon välisen rajan.”

Nyt hallintovaliokunnan mietinnössä on vahvistettu, että tämä sama mahdollisuus on nyt Suomen rajamiehillä. Jos fyysistä voimaa käyttäen joukolla tullaan laittomasti rajan yli, niin joukkojenhallintakeinoihin kuuluu se mahdollisuus, että rajamiehet voivat palauttaa välittömästi siirtolaisia takaisin rajan yli. Näihin voimankäytön valtuuksiin liittyy vielä sekin mahdollisuus, että toisin kuin aiemmin sisäministeriö oli valiokunnalle tuonut esille, niin Suomen rajamiehillä on mahdollisuus estää myös sinänsä rauhanomaisesti käyttäytyvien henkilöiden laittomat rajanylitykset tällaisessa hybridivaikuttamistilanteessa. Valiokuntahan toi mietinnössä esille, että tässä sisäministeriön tulkinta valiokuntakäsittelyn aikana muuttui — onneksi oikeaan suuntaan — ja tällaiset tiukat toimivaltuudet torjua hybridiopeeraatioita myös faktisesti siellä maastorajalla Suomen rajamiehillä nyt on.

Eli nämä kolme seikkaa — keskittäminen yhteen paikkaan, tarvittaessa Helsinki-Vantaalle, se, että keskittämisen johdosta turvapaikkahakemuksia voidaan ottaa vastaan vain siellä yhdessä pisteessä, ja se, että Suomen rajamiehet voivat tarvittaessa fyysistä voimaa käyttäen torjua laittomat rajanylitykset — on vesiselvästi tuotu esille valiokunnan mietinnössä, ja ne tulee soveltavan viranomaisen, valtioneuvoston tehdessään päätöstä ja Rajavartiolaitoksen sitä toimeenpannessaan, ottaa huomioon.

Ja ihan lopuksi vielä totean tästä tosiasiallisesta oikeudesta hakea turvapaikkaa. Eli kansainvälisessä oikeudessa käytetään sanaparia ”genuine and effective”, aito ja tehokas oikeus hakea turvapaikkaa. Jostain syystä suomeksi se on käännetty ”tosiasiallinen”, joka englanniksi olisi ymmärtääkseni lähempänä ilmausta ”de facto”. Tällaista de facto -mahdollisuutta hakea turvapaikkaa ei käsitykseni mukaan kansainvälisessä oikeudessa ole. Kuten sisäministeriö toteaa selvityksessään valiokunnalle, Suomi ei ole vastuussa maahan pyrki-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

vän henkilön matkan järjestämisestä Suomen puolelle eikä toisen valtion omalla alueella suorittamista valtakunnanrajalle pääsyn estävistä toimenpiteistä. Suomi on vastuussa ainoastaan siitä, että vähintään se yksi rajanylityspaikka on tarvittaessa auki kansainvälisen suojelun hakemista varten.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kiviranta.

16.55 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tässä täysistuntosalissa on ollut varsin laaja konsensus tänä vaativana keväänä kaikissa maanpuolustukseen ja rajaturvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä, ja jatkoa tälle yksimielisyydelle edustaa tämä hallintovaliokunnan yksimielinen mietintö, josta on syytä antaa koko hallintovaliokunnalle täysi tunnustus. Huolellisesti tehdyn työn tuloksena hallintovaliokunta löysi keinot, joilla torjua laajamittaisesta maahantulosta tai vieraan valtion vaikutuksesta tapahtuvasta maahantulosta yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvaa vakavaa uhkaa. Kansallinen turvallisuus on meidän kaikkien yhteinen asia.

Tässä koettiin hiukan ikävä episodi, kun jouduttiin äänestämään tuon perustuslakivaliokunnan niin sanotun B-lausunnon hankkimisesta. Perustuslakivaliokunta on jo antamassaan lausunnossa käsitellyt kaikki olennaiset seikat, ja ne täysin tukevat tätä hallintovaliokunnan mietintöä.

Hallintovaliokunnan työ on ollut hyvää, ja siitä vielä uusi kiitos sille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kiljunen.

16.56 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Olemme käyneet tänään iltapäivällä täällä poikkeuksellisenkin vilkkaan keskustelun vakavasta aiheesta, isosta asiasta, joka on myöskin erittäin suuri periaatteellinen kysymys. Siinä mielessä on hyödyllistä, että näitä erilaisia näkökantoja on tässä tuotu esille, ja meillä on ollut myöskin asiantuntijalausuntoja, jotka ovat varteenotettavia ja tätä huolellista harkintaa meille tarjoamassa, pohjaa sille. Sen sijaan olen vähän hämmentynyt parinkin edustajan puheenvuoroista täällä tänään, kun he lähes solvaten suhtautuivat kansainvälisen oikeuden professoreihimme, huippuasiantuntijoihin Suomessa, heidän antaessaan asiantuntijalausuntoja. [Sheikki Laakson välihuuto] Minusta se on vähintäänkin tyyliä, edustaja Meren tapa puhua professori Martin Scheininistä ja yhtä lailla edustaja Zyskowiezin tapa leimata professori Tuomas Ojanen ylipapiksi. Tällä tavalla me emme normaalisti... En voisi hyväksyä, että eduskunnan foorumia käytetään hyväksi sillä tavalla, että me täällä halveeraamme käyttämiämme huippuasiantuntijoita. Annetaan heille tila, heille kunnioitus, tehdään omat arviomme siltä pohjalta, mutta ei ruveta täällä käymään henkilöihin kiinni. Tämä oli minusta erittäin tyyliä.

Sitten tähän itse asiaan. Tässä ovat merkillisellä tavalla muun muassa perussuomalaiset halunneet omia itsellensä käsitteen ”Suomen turvallisuus”. Tässä salissa tuskin on yhtään kansanedustajaa, joka ei lähde siitä liikenteeseen, että käsittelemme käytännössä mitä tahansa asiaa täällä, niin meillä on ehdoton velvollisuus huolehtia suomalaisten ja Suomen turvallisuudesta. [Sheikki Laakso: Äsken 16 äänesti!] Yksikään puolue ei voi sitä omia itselleen, ei edes sosiaalidemokraattinen puolue — niin mielelläni kuin soisinkin, että se on se ykköspuolue, joka tässä asiassa profiloituu — koska tiedän, että kaikki muutkin puolueet tässä profiloituvat. Eli tämä on yhteinen juttu, ja pidettäköön se yhteisenä juttuna. Äl-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

käämme ruvetko tässäkin suhteessa omimaan tätä tai leimaamaan muita. [Sebastian Tynkkynen: Tai haukkumaan meitä!]

Toiseksi se, että yksi elementti Suomen turvallisena pitämisestä on, että tarvittaessa poikkeusoloissa, erityisolosuhteissa, tietyssä tilanteessa, Suomen rajat pannaan kiinni. Se-kin on ihan talonpoikaisjärkeen käypä asia, että varmasti näin tehdään, vaikkapa sitten äärimmillään sotaoloissa, sotatilassa. Rajat ovat silloin kiinni absoluuttisesti, jos me niin ha-luamme. Nämä ovat itsestäänselviä asioita, ja tässäkin ei kannata ruveta leimaamaan toi-nen toisiamme siitä seikasta, että meillä on samanaikaisesti kansainväliset sopimukset, jot-ka sitovat meitä siihen, että meillä on velvollisuus — meillä on velvollisuus — tutkia tur-vapaikkahakumenettelyt. Suomestakin on lähdetty karkuun, täältäkin on paettu tietyissä ti-lanteissa. Me olemme sitoutuneet toisen maailmansodan jälkeen Geneven sopimukseen, joka antaa vainotulle ihmiselle oikeuden saada suojaa sellaisesta maasta, jossa suojaa on saatavissa, jos hän on kotimaassaan vainon kohteena. Tämä yksilöllinen oikeus täytyy pys-tyä kaikissa oloissa takaamaan, ja niinhän tämä esityskin tässä tapauksessa takaa sen, että meillä on sitten mahdollisuus viime kädessä pitää vaikka yksi rajapaikka auki ja tarvittaes-sa sulkea niitä rajapisteitä. [Puhemies koputtaa] Eli minusta tämä on tavallaan tässä itses-täänselvä lähestymistapa ja tästä kulmasta tätä asiaa pitääkin katsoa.

Täällä on myöskin todettu Venäjän aggressio, ja se on taustalla näissä keskusteluissa. Jokainen meistä yhtyy myöskin siihen, että naapurimaamme toimii poikkeuksellisen bru-taalisti. [Puhemies koputtaa] — Tarkoittaako tämä, että minun pitäisi tulla jatkamaan pu-hetta sinne pönttöön, vai onko se raja tässä kohdassa poikki?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on — rajoista on puhetta — tosiaan kolme mi-nuuttia paikaltaan se raja, ja sitten kun tänne pönttöön tulee, voi jatkaa sinne seitsemään minuuttiin saakka. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Ehkä olisi ollut hyvä lopettaakin tuohon kohtaan, mutta otan nyt vie-lä auki sitä seikkaa, että tässäkin on herätetty ihan epäilyksiä siitä, tunnistammeko me kaik-ki tämän kansainvälisen tilanteen vakavuuden ja sen, että naapurimaamme rikkoo kaikkia niitä perussopimuksia yhteisestä turvallisuudesta, jonka varaan me rakennamme. Meillä ei ole nyt käsissämme yhteistä turvallisuutta vaan yhteinen turvattomuus, joka tulee siitä, että keskeisiä pelisääntöjä on rikottu. Venäjä argumentoi omalta puoleltaan, että he kokevat turvallisuussuhkia, on Naton laajeneminen ja niin edelleen ja niin edelleen. Ei kansainväli-nen järjestelmä voi tuntea sitä ajatustapaa, että minä varmistan omaa turvallisuutta uhraa-malla joidenkin muiden turvallisuuden, tappamalla muita haen itselleni turvallisuutta — tällä tavalla tämä yhteistyövarainen turvallisuus ei toimi. Tämä on niin brutaalia, luonnol-lisesti, ja me kaikki tässäkin tunnistamme sen asian, että tässä on ongelma.

Mutta se, miksi minä halusin erityisesti tämän puheenvuoron nyt käyttää, liittyy tähän hybridiuhka-käsitteeseen. Tässä on taustalla luonnollisesti se vuoden 2015 tilanne Suo-messakin: Venäjän rajan ylitse tuolla pohjoisessa tultiin joukolla. Ja sitten vielä systemaati-sempi prosessi ja laajamittaisempi prosessi oli tämä Valko-Venäjän operaatio Puolan ja Liettuan rajoilla. Tunnen sen aika hyvin Euroopan neuvoston työn kautta, ja olen myöskin vierailut sillä alueella ja olen nähnyt sen tilanteen ja sen haltuunoton ja siihen liittyvät di-lemmat ja ongelmat. Sen uskaltaisın sanoa, että kyllä, tällaista välineellistä turvapaikkapo-litiikan hyväksikäyttöä voivat jotkut valtiot harrastaa mielivaltaisesti ja siihenkin on syytä varautua. Mutta, arvoisat kollegat, älkäämme liioitelko tätä asiaa. Tämänäköinen hybri-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

divaikuttaminen, että käytettäisiin turvapaikanhakijoita hyväksi vaikka massiivisemmasakin mittakaavassa, eli tuontyyppinen turvallisuusriski on tällä tavalla organisoituneessa valtiossa kuin Suomen valtiossa ja käytännössä Euroopan unionin kaikissa jäsenvaltioissa kyllä ihan tavanomaisin keinoin hallittavissa. Meillä on paljon vaarallisempia turvallisuusalueita ja -heikkouksia, alkaen kyberturvallisuudesta, ja puhutaan vaikka joukkotuhooaseista, jos mennään äärimmille mittakaavoille, joissa meillä on todelliset isot riskit. Tämä on kuitenkin pienessä kulmassa, ja tunnistan sen kyllä, että kun tässä salissa on käyty tätä keskustelua, tästä on tehty itseänsä suurempi ongelma, ja herää se kysymys, onko siellä joitain muita taka-ajatuksia, tausta-ajatuksia, mukana. Ja siitä tämä debatti ilmeisesti myöskin kertoo, että tässä on sen verran ollut kuitenkin ilmapiirissä tätä jännitettä, vaikka tästä peruslinjasta kaikki olemmekin yhtä mieltä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

17.03 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tästä rajaturvallisuudesta ja rajavartiolaista keskustellessa on monta kertaa tullut esille tämä vuoden 2015 siirtolaiskriisi Euroopassa ja sen sivujuonne, kun Venäjä hieman testaili hybridivaikuttamista Suomea vastaan muuttamalla tuhannella siirtolaisella. Kuitenkin täytyy muistaa, että Ruotsin raja vuoti silloin 15 kertaa enemmän kuin Venäjän raja, eli se tilanne oli silloin sellainen, että Euroopassa liikkui kansainvaellus, ja sellaiseenkin pitäisi pystyä reagoimaan. Silloin ei siihen ollut keinoja, ja nyt olisi ollut pitkä aika hankkia niitä keinoja. Rajan kiinni laittamisessa on viisautta oppia myös entisistä virheistä. Samanlainen tilanne, kuin mitä silloin tapahtui, ei enää ikinä saa toistua, ei kummaltakaan rajalta.

Tämän rajavartiolain käsittely on mielenkiintoinen näytelmä, jonka esinäytös näyteltiin jo perustuslakivaliokunnassa, kun vasemmistoliitto, vihreät ja RKP lähtivät politikoimaan tällaisella asialla sen sijaan, että olisi tehty juridista linjausta perustuslakivaliokunnassa, niin kuin sen valiokunnan arvovaltaan sopisi. Nyt tämä näytelmä tuotiin myös eduskunnan isoon saliin, kun äänestettiin tämän asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan, vaikka perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja oli sanonut, ettei sitä sinne tarvitse lähettää, koska ei ole mitään, mitä käsitellä. Tämä on myös johtajuuskysymys hallituksen suhteen. Missä oli pääministeri sanomassa, että tämä peli ei vetele, tämän pelleilyn on loputtava ja asiat viedään eteenpäin? Ei kuulunut sellaista lausuntoa. Kyllä täytyy ihmetellä, että esimerkiksi keskustan eduskuntaryhmä antoi äskettäin varoituksen edustajalleen, joka oli äänestänyt vanhemmuuslakia vastaan. Nyt sitten kolme hallituspuoluetta repeää itse hyväksymästään yksimielisestä lausunnosta iltalypsynomaisesti isossa salissa, ja kaikki ovat hiljaa: pääministeri ei sano mitään, media vaikenee. Aivan käsittämätön näytelmä.

Voidaan sanoa, että alussa olivat perussuomalaiset, jotka sanoivat, että itsenäisen valtion kuuluu saada itse päättää, ketkä sen rajan ylittävät, ja ennen kaikkea, ketkä sitä rajaa eivät ylitä. Raja täytyy saada kiinni, kun tilanne sen vaatii. Media ja monet muut puolueet olivat alkuvaiheessa sitä mieltä, ettei se ole mahdollista tai edes tarpeellista. Kun asiaa tarpeeksi tiukattiin, tuli vastaus, että kyllä se raja suljetaan, asiat hoidetaan viranomaisten toimesta, mutta ei tullut koskaan vastausta, millä toimivaltuuksilla. No, nyt niitä toimivaltuuksia sitten alkaa tulemaan. Ääni on muuttunut kellossa, ja kun kuusi on kaatumassa, niin oksalle löytyy ottajia. Eli kyllä tästä kunnia kelpaa monelle muullekin. Se on tietysti hyvä, että lopputulos on tällainen.

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Muistetaan, että näitä lakeja sovelletaan lähtökohtaisesti sellaisessa tilanteessa, jossa on tapahtumassa hybrdivaikuttamista. Siellä on hyvin tiukat määritelmät siitä, että tämän soveltamisen täytyy olla välttämätöntä. Se tarkoittaa sitä, että muulla keinolla kuin tämän soveltamisella ei saada aikaan sitä tilannetta, että se rajaturvallisuus rauhoittuu siellä, ja sitä, että on jo olemassa todettu tilanne, jossa tällaista hybrdivaikuttamista harjoitetaan valtiollisen toimijan toimesta.

Täytyy kysyä pohjimmiltaan, miksi tällainen uhka on olemassa. Jos siirtolaisten lähettäminen rajan yli ei toimisi, niin eihän siirtolaisia lähetettäisi rajan yli. Se, miksi se toimii, johtuu siitä, että meillä on lainsäädännössämme aukkoja, jotka mahdollistavat tämän turvapaikkajärjestelmän hyväksikäyttämisen. Ei tätä järjestelmää ole luotu massamaahanmuuttoa varten, ei tätä ole luotu elintasosiirtolaisuuden välineeksi, eikä tätä varsinkaan ole luotu valtiollisten toimijoiden, diktaattorien, välineeksi vaikuttaa demokraattisiin valtioihin niiden oman heikkouden takia. Sitä ei ole luotu näitä tilanteita varten, ja jos tällaista väärinkäyttöä, hyväksikäyttöä, alkaa esiintymään, niin järjestelmää täytyy muuttaa.

Vanhaan aikaan oli korrektia kertoa hölmöläisvitsejä. En tiedä, onko se korrektia tänä päivänä, mutta kyllähän se hieman hölmöläisten toiminnalta vaikuttaa, että keskellä kauden kesäpäivää eduskunta keskustelelee ylipäänsä siitä, onko itsenäisellä valtiolla oikeus sulkea rajansa, ja tässä on jonkinlainen väännön kohde, että se valtio määrittäisi itselleen oikeuden rajojen sulkemiseen. Kenen tahansa järkevän ihmisen mielestä tämä olisi täysin naurettavaa. Miksi me edes keskustelemme tällaisista asioista? Tämä laki vain nopeasti eteenpäin, ja lisää täytyy saada.

Seuraava askel tästä hölmölästä pois pyrkimisessä olisi ulkomaalaislain uudistus siihen suuntaan, että turvapaikkahakemuksia ei voisi tehdä määrättömästi niin, että ne pitävät pilkkanaan Suomen oikeuslaitosta. Juuri tänään Yleisradio uutisoi turvapaikanhakijasta, joka valitti, että Suomen oikeuslaitos toimii liian hitaasti. Hän oli saanut kahdeksan kielteistä turvapaikkapäätöstä seitsemän vuoden aikana eli enemmän kuin yhden kielteisen päätöksen vuodessa, ja hän vielä kehtaa valittaa, että Suomen oikeuslaitos toimii hitaasti. Tällainen pelleily pitää pystyä puhaltamaan poikki. Eihän se voi olla niin, että meidän oikeuslaitostamme voi pitää pilkkanaan. Ken ei Suomesta turvapaikkaa saa, ei tulisi saamaan sitä mistään muualtakaan maailmasta. Meillä on maailman löysin turvapaikkakäytäntö, maailman löysin kansalaisuuskäytäntö. Täällä voi tehdä rajattomasti uusintahakemuksia, valittaa niistä hallinto-oikeuteen, korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Kuka täältä ei turvapaikkaa saa, hän ei sitä tarvitse.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja al-Tae. [Hussein al-Tae: Täällä on eduskunta, jossa voi puhua ihan mitä vaan!] — No, otsikon mukaan kuitenkin. Yritetään pysyä aiheessa.

17.09 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Meillä on naapurissa Venäjä, joka ei oikeastaan välitä kansainvälisestä oikeudesta, ja se osoitettiin monta kertaa tässä lähivuosien aikana eikä ainoastaan tämän vuoden puolella 24. päivä helmikuuta. On selvää, että Suomeen tarvitaan uusi rajalaki, joka mahdollistaa sen, että kun ihmisiä käytetään hyväksi ja heidät siirretään Suomen rajalle, meidän täytyy kyetä laittamaan silloin se raja kiinni, koska me tiedämme, että kyseessä on hybrdivaikuttaminen ja me emme halua jäädä hybrdivaikuttamisen uhreiksi.

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Tästä rajalaissa on pääasiallisesti kyse, ja se on hyvä ja täysin ymmärrettävää. Kyse ei ole turvapaikanhausta tai turvapaikanhakijoista eikä siihen liittyvistä kysymyksistä. Oikeastaan se liitettiin tähän ihan vain ideologisin perustein, ja turvapaikanhakemisesta puhutaan paljon enemmän kuin siitä, että todellisuudessa kyse on sotilaallisesta toimesta, jossa ihmisiä välineellistetään näihin tarkoituksiin. Tiedämme hyvin, että esimerkiksi Valko-Venäjän kohdalla Turkista, josta oli ollut vain muutama lento Minskiin, lyhyessä ajassa lennettiin Valko-Venäjälle noin 70 lentoa viikossa, ja lentojen määrää vain lisättiin. Kun lähtee hybridivaikuttamisen ketjua jäljittämään, niin kyllä huomaa hyvin selvästi, että kyse ei ole enää turvapaikanhakemisesta eikä välttämättä edes hengen uhkaa pelkäävistä ihmisistä vaan kyse on puhtaasti siitä, että Eurooppa haluttiin laittaa polvilleen. Kun se on näin räikeää ja näin selvää, niin on selvää, että jokaisella maalla, myös Suomella, on oikeus laittaa rajansa kiinni. Sen vuoksi tämä rajalaki esitettiin hallituksen toimesta, ja sen vuoksi pyrittiin siihen, että tästä tulisi myös yksimielinen.

No, mikä sitten tässä laissa on ongelmallista? No siihen liittyvät tietynlaiset mielivaltaisuudet. Ensimmäinen on se, että tässä on kirjauksia siihen suuntaan, että vaikka ei tiedetä, onko kyse hybridivaikuttamisesta vai ei, ei ollenkaan tiedetä, niin on mahdollisuus laittaa raja kiinni, kun katsotaan, että tarpeeksi ihmisiä on tullut rajalle. Tämä on ongelma, koska me emme oikeastaan tiedä tässä mielivaltaisuudessa, mikä on sellainen määrä ihmisiä, joka pakottaa — koska pelätään yleisen järjestyksen hajoamista — siihen, että rajoja jouduttaiisiin laittamaan kiinni. Tässä siirtyy tavallaan arvio siitä, mikä on yleiselle järjestykselle ongelmallista, suoraan päättäjiltä viranomaisille. Se määrä voi olla viisi, se voi olla kymmenen, se voi olla sata, se voi olla tuhat, me emme oikeastaan tiedä sitä. Se, että säädetään lakeja, joissa on paljon mielivaltaisuutta, ei oikeastaan ole sopivaa eikä johdonmukaista. Nämä muutoksethan tulivat sitten hallintovaliokunnan kautta lisäyksinä.

Mitä muuta? No, ehkä se toinen ongelma tässä on se, että kansainvälisessä oikeudessa on aivan selvää, että ne lait eivät ole tälle päivälle suunnattuja. Sen sijaan, että käyttäisimme paljon voimavaroja ja resursseja siihen, että käytäisiin keskustelua siitä, miten nämä kansainväliset lait voitaisiin kansainvälisillä foorumeilla päivittää tähän päivään, käydään enemmänkin keskustelua siitä, miten me voisimme estää mahdollisimman monipuolisesti sitä, että turvapaikanhakijoita otettaisiin vastaan. On selvää, että tällä lailla on periaatteellinen ongelma, ja se ongelma on siinä, että kun pyrimme keskittämään turvapaikanhaun ainoastaan Helsinki-Vantaalle, niin se on merkki siitä, että sinne ei oikeastaan kukaan pääse, koska sinne täytyy mennä lentäen. Ihminen, jolla ei ole viisumia Suomeen, ei pääse lentämään eikä pääse tulemaan Suomen rajalle, ei pääse oikeastaan lennoillekaan Euroopasta kovinkaan helposti. Näin ollen tavallaan tämä keskittäminen Helsinki-Vantaalle on tekninen toimi, kuten lait yleensä ovat teknisiä, mutta todellisuudessa ja asiallisesti tähän on este turvapaikanhaulle.

No mikä sitten tämän lain kokonaisuuden ehkä pelastaa, ja minkä vuoksi koen, että tämä voi mennä torstaina läpi? Se on se pykälä, joka sanoo, että inhimillisistä syistä, vammaisten henkilöitten kohdalla, vanhusten kohdalla, lapsiperheiden kohdalla, jotteivät he esimerkiksi talvella kuole kylmään raja-alueella, heidän hakemuksiaan voidaan käsitellä poikkeustapauksissa. Tämä inhimillisyyys tässä on se, mikä pelastaa tämän lain. Minulla ei ole mitään varmuutta eikä vakuuksia siitä, ettei seuraava hallitus — mikä se nyt onkaan, onneksi mikään puolue ei sitä pysty muodostamaan yksin — tästä lähtisi vielä tiukempaan, sellaiseenkin lakiin, jossa ei mahdollistettaisi enää edes lapsiperheiden, vanhusten tai vammaisten pääsyä Suomen rajan sisäpuolelle. Todella pelkään sitä periaatteellisista syistä, ja

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

toivon todella, että tähän nyt laitettaisiin tämä raja, että tämän tiukemmaksi tämä laki ei mene. Tämä on vielä hyväksyttävää, mutta tästä pidemmälle ei pidä mennä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Kankaanniemi.

17.15 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tilanne Euroopassa ja meidän lähialueillamme on käynnissä olevan julman sodan takia niin huolestuttava, että meidän on käytävä läpi nyt aivan konkreettisesti erilaiset mahdollisuudet ja varauduttava niihin oman kansallisen turvallisuutemme varmistamiseksi. Tämän talon, eduskunnan, tärkein tehtävä on se, että me täällä varmistamme turvallisuuden kaikissa tilanteissa. Tähän on nyt viime kuukausina tietysti panostettu paljon, ja se on hyvä, ja suurimmalta osalta tämä panostaminen on tapahtunut yksimielisesti.

Nyt meillä on käsittelyssä laki, josta myös on valiokunnassa saatu yksimielinen mietintö. Se perustuu myös perustuslakivaliokunnan lausuntoon. Perustuslakivaliokunta on normaaliin tapaan asiantuntijoita kuultuaan katsonut, että esitys täyttää sekä perustuslain että kansainvälisten sopimustemme velvoitteet. Näin ollen me olemme vankalla pohjalla, ja hallintovaliokunta on tehnyt tämän mietintönsä tämän mukaisesti. Ja tästä on syytä antaa kiitos — ja haluan antaa kiitoksen — koko hallintovaliokunnalle ja erityisesti puheenjohtaja Purralle, joka on työtä tehnyt asian hyväksi, niin kuin monet muutkin. Tilanne on sellainen, että me tarvitsemme tätä lainsäädäntöä.

Tässä yhteydessä ovat nousseet esille nämä kansainväliset sopimukset, niin kuin ne usein nousevat näissä meidän lainsäädäntöhankkeissamme, joko EU:n tai sitten nämä muut sopimukset. Niiden osalta on kyllä todettava, että ne on lähes poikkeuksetta laadittu ja hyväksytty niin sanotun hyvän sään aikana, eli niissä kansainvälisissä sopimuksissa, joihin Suomikin on eduskunnan päätöksellä sitoutunut, ei ole osattu, voitu eikä ehkä haluttukaan ottaa huomioon kaikkia niitä erilaisia ihmiselämän ja kansakunnan elämän tilanteita, joita eteen saattaa tulla. Ja nyt olemme siinä tilanteessa, että jotkut lukevat näitä sopimuksia eri tavalla kuin toiset ja sitten tulevat myös erilaiseen johtopäätökseen niiden suhteen. Olisi-kin syytä nämä kansainväliset sopimukset tarkistaa tähän päivään sopiviksi. Tiedämme, että niiden muuttaminen on äärettömän vaikeaa, pitkän työn ja raskaan ponnistelun vaativaa, mutta tavoite sen tulisi olla.

Mutta tärkeintä on se, että me ajamme kansallista etua ja vahvistamme kansallista turvaa, ja näin tässä tapahtuu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Risikko.

17.18 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Olemme tosiaan täällä keskustelemassa tästä rajavartiolaitoksen muutoksesta, joka liittyy myöskin meidän valmiuslain muutokseen. Tässäkin yhteydessä haluan vielä kiittää sekä puolustusvaliokuntaa että perustuslakivaliokuntaa ja hallintovaliokuntaa siitä, että olemme nyt tässä tilanteessa ja meillä on nyt mahdollisuus tehdä sellainen muutos lakeihin, että me pystymme sulkemaan rajat ja keskeyttämään tilanteessa maahanmuuttoakin, jos maahanmuuttoa käytetään hybridivaikuttamisen keinona.

Täällä salissa on nyt jonkin verran epäily, mikä motiivi tässä nyt on, kun olemme täällä sitä mieltä, että rajat olisi voitava laittaa kiinni ja varsinkin sellaisessa tilanteessa, kun maahanmuuttoa käytetään hybridivaikuttamisen yhtenä keinona. No, kyllä minä nyt voin ihan

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

sanoa tämän motiivin — syy on yksinkertainen, ja motiivi on hyvin yksinkertainen: se on turvallisuus, se on Suomen turvallisuus ja Suomen kansalaisten turvallisuus. Turvallisuus on ihmisen perustarve, ja meidän kansanedustajien on tehtävä kaikkemme, että turvallisuudentunne säilyy. Ihminen kestää monenlaista, kriisitilanteitakin, jos hän kokee kuitenkin olonsa turvalliseksi.

Jo viime kaudella, kun olin sisäministerinä puolitoista vuotta, tämä asia selvitettiin, mitä pitää tehdä, että rajat pystytään pitämään kiinni tilanteessa, jossa meillä on todella vaikea tilanne puolustaa Suomen turvallisuutta, nimenomaan sisäistä ja ulkoista turvallisuutta. Ja tuloksena oli, että kyse on rajavartiolaista ja valmiuslaista. Sitten vielä jäi selvityksen alle se, mitä kaikkea pitää tehdä näihin lakeihin, jotta voidaan ottaa huomioon myös kansainväliset sopimukset ja sitoumukset. Voin sanoa, että minä jos joku tässä salissa nyt täällä... En yhtään epäile muittenkaan tietoja, mutta itse kun olen kokenut sisäministerinä sen, että piti ottaa huomioon sekä turvallisuus että rajavartiolaki ja sisäisen turvallisuuden kaikki säännöt ja turvapaikanhakuun liittyvät sopimukset ja sitoumukset, niin se on sellainen yhtälö, joka pitää kuitenkin hallita, koska meidän on huolehdittava nämä kaikki puolet. Ja tässä muutoksessa, mitä nyt ollaan tekemässä tässä talossa, on nämä kaikki puolet huomioitu.

On vähän epärehellistä kertoa, että tässä nyt olisi motiivina joku muu. Tässä on yksi ainoa motiivi, ja se on turvallisuus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Vestman.

17.21 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Edellisestä, edustaja Risikon puheenvuorosta on hyvä jatkaa. Tämän lain ja uuden rajapyykälän motiivit on tuotu selkeästi esille hallituksen esityksessä ja hallintovaliokunnan mietinnössä. Kuten edustaja Risikko totesi, motiivi on suomalaisten turvallisuuden takaaminen. Perustuslakivaliokunta on nimenomaisesti todennut, että nämä ehdotuksen tavoitteet ovat hyväksyttäviä ja painavia: valtion tulee pyrkiä takaamaan kansallinen turvallisuus sekä yleinen järjestys kaikissa olosuhteissa. Suora sitaatti perustuslakivaliokunnan lausunnosta: ”Ehdotettujen toimien taustalla on valiokunnan mielestä hyväksyttäviä intressejä, jotka voivat ääritapauksessa palautua jopa henkilökohtaisen turvallisuuden perusoikeuteen. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen mukaan lukien oikeus henkilökohtaiseen turvallisuuteen.” Tässä perustuslakivaliokunnan perustelussa tiivistyy se seikka, että tässä uudessa laissa ja sen tavoitteissa on pitänyt punnita vastakkain kahta asiaa: suomalaisten oikeutta turvallisuuteen ja toisaalta kansainvälisissä sopimuksissa määrättyä oikeutta hakea kansainvälistä suojelua. Tämä esitys on tältäkin osin onnistunut ja punnittu kokonaisuus.

Se on ihan totta, mitä edustaja al-Taee tuossa aiemmin totesi, että käytännössähän turvapaikanhaun keskittäminen voi tarkoittaa sitä, että turvapaikanhaku vaikeutuu ja sitä rajoitetaan. Itse asiassa tämäkin seikka on tuotu perustuslakivaliokunnan lausunnossa ihan selkeästi esille, suora sitaatti: ”Käytännössä keskittäminen voi heikentää ja vaikeuttaa ainakin joidenkin henkilöiden tosiasiallisia mahdollisuuksia hakea kansainvälistä suojelua.” Ja vaikka tämän seikan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, niin silti tätä esitystä ei katsottu perustuslain tai kansainvälisten sopimusten vastaiseksi.

Sitten vielä lyhyesti loppuun tästä palautusesityksestä, jota tämä sali aiemmin käsitteli: Haluan todeta vain sen, että perustuslain mukaanhan perustuslakivaliokunta antaa lausun-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

tonsa lakiesitysten perustuslainmukaisuudesta sekä suhteesta kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Perustuslakivaliokunnan tehtäviin ei kuulu arvioida lakiesityksen suhdetta EU-oikeuteen, josta tässä EU-tuomioistuimen tuoreessa oikeustapauksessa on ollut kysymys. Hallintovaliokunnalla on ollut käytettävissään se julkisasiamiehen ratkaisuehdotus, johon tämä tuomio perustuu, ja silläkään perusteella tämän asian käsittelyn jatkamiseen perustuslakivaliokunnassa tai hallintovaliokunnassa ei ole syytä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Talvitie, edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Grahn-Laasonen.

17.24 Sanni Grahn-Laasonen kok: Arvoisa puhemies! Pidän näitä rajalakeja välttämättöminä ja arvostan sitä yhteistä tahtotilaa edistää asiaa kiireellisessä ja tarkoituksenmukaisessa, nopeassa järjestyksessä.

Eduskunnalta odotetaan kylmänviileää harkintaa silloin, kun kyse on kansallisesta turvallisuudesta. Suomen tulee olla varautunut muuttuviin turvallisuushuokiin, myös välineellistettyyn maahanmuuttoon, joka on todellinen uhka ja kuviteltavissa oleva skenaario. Kunnossa olevalla lainsäädännöllä on myöskin ennalta estävää vaikutusta. Suomen pitää voida turvata omat rajansa ja Suomen kansan turvallisuus kaikissa tilanteissa.

Tässä esityksessä ja tässä prosessissa on korostunut myöskin opposition rooli suomalaisessa demokratiassa. Voin arvella, ettei tämä esitys olisi tässä muodossa ja tässä aikataulussa valmistunut näin laadukkaasti ilman opposition voimakasta vaatimista ja tahtoa, ja tässä salikeskustelussakin korostuu, että kansallisen turvallisuuden asiassa oppositiopuolueet kantavat suurta vastuuta.

Kun on tahtoa, niin löytyy kyllä tie säätää hyvää lainsäädäntöä Suomen turvallisuuden takaamiseksi. Haluan kiittää kaikkia valiokuntia, jotka ovat tähän työhön osallistuneet. Tänä iltapäivällä kävimme myöskin puhemiesneuvostossa läpi, että keskeisillä valiokunnilla, mukaan lukien perustuslakivaliokunta, on ollut käytössään kaikki tarvittava tieto tämän esityksen perustustaillisuuden arviointiin eikä ole mitään syytä viivästyttää näiden lakien voimaantuloa yhtään enempää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kimmo Kiljunen, edustaja Kimmo Kiljunen poissa. — Edustaja al-Tae.

17.26 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Täällä puhuttiin siitä, että Suomessa olisi jotenkin helppoa hakea turvapaikkaa ja että oikeus käsittelisi ne nopeasti, ja myöskin siitä, että täällä on helppo saada kansalaisuus. Nämähän eivät pidä paikkaansa. Suomi on vaikea maa saada kansalaisuus. Täällä on aika korkea vaatimus esimerkiksi kielitaidolle, asioita käsitellään hyvin pitkään: kansalaisuushakemuksien käsittely voi venyä jopa yli kaksi vuotta, ja oleskelulupapäätökset ja myöskin työlupapäätökset kestävät monia vuosia. Itse asiassa maahanmuuttopolitiikkamme on aikamoista puuhastelua, sanoi Vesterbacka aikoinaan, ja olen hänen kanssaan hyvin samaa mieltä. Siinä mielessä puheet, väittämät, siitä, että täällä olisi löyhää ja helppoa saada mahdollisuus jäädä Suomeen, hakea Suomen kansalaisuutta, eivät pidä paikkaansa.

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt vielä edustaja Kiljunen.

17.27 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Olisin jatkanut siitä, mitä edustaja Hussein al-Tae täällä puhui äsken, aikaisemmassa vaiheessa, tästä turvapaikkakysymyksestä ja tästä välineellistetyistä siirtolaisvirtojen käytöstä ja siitä, kuinka ne on tässä keskustelussa autuaasti sekoitettu keskenään.

Edustaja Jani Mäkelä omalla tavallaan käytti koko puheenvuoronsa kuvaten Puolassa ja Liettuassa tapahtunutta Valko-Venäjän toimintaa, [Toimi Kankaanniemi: Ei mitään koko puhetta!] jossa nimenomaan siirtolaisvirtoja välineellistettiin ja jolla haluttiin luoda epästabiilisuutta Eurooppaan. Ne ihmiset, jotka siellä olivat — puhuttiin tosiaan kymmenistä-tuhansista ihmisistä, ja rajan ylittikin tuhansia ihmisiä sekä Puolaan että Liettuaan — loivat kyllä tiettyä epästabiiliteettia Eurooppaan. Tilanne saatiin hallintaan, mutta nämä ihmiset eivät olleet turvapaikanhakijoita. Olen itse haastatellut heitä ja kohdannut vastauksia siihen, että haetteko turvapaikkaa: ”Me emme ole missään tapauksessa hakemassa turvapaikkaa.” ”Me emme ole jäämässä Puolaan.” ”Me emme ole jäämässä Liettuaan.” ”Me olemme saaneet ymmärtää, että Valko-Venäjän kautta on ovi auki Eurooppaan.” ”Minä olen menossa Saksaan.” ”Minä olen menossa Englantiin.” ”Minulla on sukulaisia Espanjassa” ja niin edelleen. ”Ne ovat minun kohteeni.” ”Minä en ole missään tapauksessa anomassa turvapaikkaa, koska minä en halua jäädä Liettuaan tai Puolaan turvapaikkaprosessiin.” Tässä on puhtaasti välineellistetty siirtolaisvirtaa, ja tässä nyt yhtäkkiä, kun täällä käydään keskustelua, tämä onkin muuttunut turvapaikkakeskusteluksi.

Sama koskee Venäjää. Riski on erittäin suuri, ja hienolla tavalla edustaja al-Tae sitä kuvaili, olisiko Venäjän hallinto käyttämässä keinoa vähän samalla lailla kuin 2015 hybridi-vaikuttamisessa ja siirtämässä siirtolaisvirtapainetta Suomen rajalle. Huomattavasti todennäköisempää kuin se, että Venäjän hallinto tietoisesti pyrkisi horjuttamaan meidän rajojen tasapainoa tämäntapaisella hybridi-vaikuttamisella, on se, että aivan toisentyppinen ihmisvirta, joka voi olla massiivinen, on tuon itärajan puitteissa, ja ne voivat olla aitoja pakolaisia, joita Venäjältä tulee Suomeen, ja ei ainoastaan Suomeen vaan Eurooppaan. Venäjä on sisäisesti niin haavoittuvassa tilanteessa tämän mielettömän aggression jälkeen, että siellä ollaan hyvin nopeasti siinä asetelmassa, että siellä on aitoja tarpeita päästä pois hallinnon alta ja voi olla aidosti pakolaisvirroista kysymys. Ja siinä tilanteessa me joudumme nyt siten pohtimaan, mikä on se turvapaikkaprosessi, turvapaikkakäytänteet, tässä. Sen takia on ongelmallista tämän rajalain yhteydessä, että tämä on kääntynyt keskusteluksi turvapaikkahausta, kun on kuitenkin siirtolaisvirtojen välineellistämisestä kysymys.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 94/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräistä huoltovarmuuden turvaamisen järjestelyistä rahoituslalla ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 104/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 18/2022 vp

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 18/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.30 Sanni Grahn-Laasonen kok (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Esittelen talousvaliokunnan mietinnön 18/2022, joka valmistui tänä aamuna ja käsiteltiin myös kiireellisenä, jotta se ehtisi mahdollisimman nopeasti voimaan ja voisimme vahvistaa rahoitussektorin huoltovarmuutta eli pankkien varautumista ja maksuliikenteen turvaamista.

Ehdotuksen taustalla on tarve turvata rahoitusmarkkinoiden toimintaa tilanteissa, joissa infrastruktuurin tai kriittisten järjestelmien häiriöt voisivat vaarantaa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuuden. Ehdotetuilla muutoksilla pyritään varmistamaan välttämättömien maksujen toteutuminen kaikissa olosuhteissa. Ehdotuksen ajantasaisuutta ja kiireellisyyttä korostavat erityisesti viimeaikaiset turvallisuusympäristön muutokset. Nyt käsiteltävä ehdotus liittyy rahoitusmarkkinaviranomaisten operatiiviseen valmiussuunniteluun, jolla pyritään turvaamaan päivittäismaksamisen edellyttämät toimenpiteet tilanteissa, joissa luottolaitosten tavanomaisesti käyttämät järjestelmät eivät ole käytettävissä. Ehdotus on rajattu kiireellisyyden vuoksi välttämättömiin, lyhyellä aikavälillä toteutettaviin käytännön toimenpiteisiin.

Talousvaliokunta pitää tätä hallituksen esitystä perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muutamin huomautuksin ja lähinnä teknisin muutosehdotuksin. Hyvin yksimielistä ja rakentavaa on ollut tämä meidän työskentelymme, ja siitä haluan valiokuntaa kiittää.

Käytännössä siis tässä ehdotuksessa ehdotetaan perustettavaksi huoltovarmuustilijärjestelmä ja pankkien välisen maksamisen varajärjestelmä. Huoltovarmuustilijärjestelmän ylläpitäjänä toimisi Rahoitusvakausvirasto. Järjestelmä otettaisiin käyttöön valtioneuvoston päätöksellä normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Käyttöönotto olisi mahdollista tilanteissa, joissa luottolaitosten tilitiedot tai -järjestelmät eivät olisi käytössä, pankkien välisiä maksuja ei kyettäisi toteuttamaan tai korttitapahtumia varmentamaan tai välittämään. Pankkien välisen maksamisen varajärjestelmä taas säädettäisiin Suomen Pankin tehtäväksi. Tavoitteena on turvata luottolaitosten toiminnan jatkuvuutta varmistamalla niiden välisen maksuliikenteen, maksujen selvityksen ja katteen siirron toteuttaminen. Luottolaitoksille ja niiden merkittävälle sivuliikkeille säädettäisiin velvollisuus ylläpitää jatkuvaa valmiutta liittyä huoltovarmuustilijärjestelmään sekä Suomen Pankin ylläpitämään järjestelmään.

Talousvaliokunta pitää välttämättömänä säätää toimenpiteistä, joilla turvataan keskeisten maksupalvelujen ja maksuliikenteen toimivuus myös normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Talouden ja infrastruktuurin toimivuus, väestön vähimmäistoimeentulon turvaaminen ja turvallisuustehtävien toimeenpano edellyttävät omaisuustietojen saatavuutta ja pysyvyyttä sekä kykyä maksujen tekemiseen, välittämiseen ja vastaanottamiseen.

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Valiokunta totesi myös erikseen, että käteisellä on yhä rooli varautumisessa mutta ai-noastaan lyhyen aikavälin häiriötilanteissa. Hyvin pitkälti käteisestä ollaan jo siirretty kort-timaksamiseen ja muihin maksuvaihtoehtoihin, joten käteinen korostuu ennen kaikkea ly-hyyn aikavälin häiriötilanteissa ja on myös tämmöistä henkilökohtaista ja kotitalouksien varautumista.

Valiokunta kiinnitti huomiota muutamiin asioihin ihan käytännön toteutuksessa:

Yksi huomio oli se, että pidämme tärkeänä, että luottolaitoksille varataan kohtuullinen aika täyttää niille lainsäädännössä asetettavat uudet vaatimukset. Tämä lainsäädäntö on vielä hyvin ylätasoinen, ja oikeastaan toteutus ratkaisee. Siihen liittyy pankeilla ja rahoi-tuslaitoksilla myöskin huolia, ja toivomme valiokuntana ja kiinnitämme siihen myös mie-tinnössä huomiota, että valmistelua tehdään alan toimijoiden kanssa hyvässä yhteistyössä, jotta sääntelytaakka ei kohtuuttomasti kasva ja jotta kustannukset pysyvät maltillisina.

Talousvaliokunta kiinnittää kriittistä huomiota esityksen taloudellisten vaikutusten arvi-oinnin puutteellisuuteen. Tämä yhdistettynä asetuksen- ja määräyksenantovaltuuksiin, joi-den nojalla järjestelmän keskeiset toiminnot määrittyvät, tekee järjestelmän kustannus—hyöty-suhteen arvioimisesta vaikeaa.

Talousvaliokunta pitää keskeisenä, että rahoitusmarkkinoiden varautumisvaatimuksia koskevan sääntelyn kehittämistä jatketaan tiiviissä yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa hyvän lainvalmistelun periaatteita noudattaen. Ja näitä hyvän lainvalmistelun peri-aatteita korostamme myös siitä syystä, että tämä esitys tehtiin niin kiireellisellä aikataulul-la, että normaaliin, laadukkaaseen lainsäädäntövalmisteluprosessiin kuuluvia lausunto-kierroksia ei ole ehditty järjestää. Siksi valiokunta kuuli asiantuntijoita hyvinkin kattavas-ti, ja saimme muodostettua kokonaiskuvan siitä, että esitystä voidaan edistää.

Talousvaliokunta korostaa riittävän ja jatkuvan vuoropuhelun merkitystä viranomaisten ja alan toimijoiden kesken kaikissa säädösvalmisteluhankkeissa, ja pidämme tärkeänä, et-tei rahoitusmarkkina-alan sääntelytaakkaa ja sen aiheuttamia kustannuksia lisätä kohtuut-tomasti. Tätä haluan erikseen alleviivata.

Näin ollen siis yksityiskohtaisissa perusteluissa kuvataan muutama muutosesitys, joista ehkä merkittävin on se, että esitystä täydennetään siten, että sieltä käy ilmi, miten ja millä edellytyksillä huoltovarmuustilijärjestelmän käytön lopettamisesta päätetään.

Valiokunnan yksimielinen päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattoma-na hallituksen esitykseen sisältyvät 2. ja 3. lakiehdotuksen ja muutettuna hallituksen esi-tykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja al-Tae.

17.36 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Haluaisin puolestani myöskin kiittää valio-kunnan puheenjohtajaa Sanni Grahn-Laasosta hyvästä käsittelystä. Asia on tärkeä, ja halu-simme ennen kesätaukoa saada sen maaliin. Kysehän on laajamittaisen valtavasta asiasta, kysehän on siitä, mitä tapahtuu, jos ihmiset eivät voi maksaa ruokaansa, lääkkeitään tai vaikkapa polttoainettaan, eivät pääse liikkumaan, syömään tai hoitamaan itseään, jos mei-dän maksujärjestelmämme kaatuu esimerkiksi tämmöisen hybridivaikuttamisen myötä. Me tiedämme hyvin, että ihmisillä ei ole käteistä ja myöskin kaikki kassajärjestelmäthän toimivat nykyään niin, että niihin tarvitaan näitä pankkeihin sidottuja sähköisiä järjestel-miä.

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Halusimme talousvaliokuntana saada aikaiseksi tämän mietinnön, edistää tätä lakia, pitää huolta siitä, että kesän yli ja tulevaisuudessakin ihmisillä olisi mahdollisuuksia hätätilanteessa saada nämä heille elintärkeät asiat kuntoon, pystyä maksamaan vaikkapa sähkölaskunsa, lämmityskulunsa ja niin edelleen. Vaikka asia käsiteltiin kiireessä, siihen käytettiin kuitenkin valiokunnan toimesta paljon aikaa, kuunneltiin monia asiantuntijoita, ja kuten puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen tässä mainitsi, niin on erittäin tärkeää, että vuoropuhelu jatkuu pankkien, kaupallisten toimijoiden ja viranomaisten välillä, jotta varmistetaan siitä, että tätä järjestelmää, silloin kun sitä tarvitaan ja se laitetaan käyntiin, on tarpeeksi harjoiteltu ja se on laitettu sellaiseen kuntoon, että yhteistyö pelittää pahimmassa tilanteessa. Siinä mielessä koen, että laki on tärkeä. Hyvä, että talousvaliokunta hoiti sen loppuun nyt ennen kesälomia, ja lähdän itsekin tästä mukavalla mielellä kohti kesätaukoa, kun tiedän, että tämmöinen varmuusjärjestelmä ollaan luomassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, hienoa. — Edustaja Mäenpää.

17.38 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Kyseessä ovat huoltovarmuustilijärjestelmän luomiseksi riittävät lainsäädännön pykälät, ja tämä on oikeastansa välttämätöntä, että tällainen tehdään nykyisessä tilanteessa, koska tavallansa meillä on kasvanut riski siihen, että meidän joku maksujärjestelmä lakkaa toimimasta. Maksujärjestelmähän tällä hetkellä toimii siten, että oikeastansa kaikki korttimaksut, mitä tehdään, kiertävät tuolta, voisiko sanoa, Etelä-Euroopan tai Euroopan kautta tiettyjä järjestelmiä pitkin. Tämä laki on tehty sitä varten, jos nämä järjestelmät mahdollisesti vaurioituisivat. Nyt kun turvallisuusympäristössämme on ollut muutoksia, niin sen johdosta nämä ovat nousseet ehkä vähän akuutimmin esille, ja sen takia myöskin tämä lain säätäminen on tapahtunut aika pikaisesti ja erilaisten arvioiden perusteella. Kyse on siis päivittäisestä maksamisesta, miten pystyt maksamaan ruokaa tai lääkkeitä tai ehkä sähkölaskun tai jotain muuta menoa, mitä perheillä on.

Minä olen ollut itse mukana parlamentaaraisessa huoltovarmuusselonteon työryhmässä ja haluan itse korostaa tiettyjä asioita, joita mielestäni ei ole riittävästi korostettu. Eliikkä hyvin usein meillä tulee esille se, että meidän pitää saada maksaa ruoka tai lääkkeet. Se, mikä tavallansa myös sisältyy maksujärjestelmän sisälle, on se, miten maksetaan polttoaineet. Nimittäin Suomessa on semmoinen tilanne, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulla on sillä tavalla, että tänne tulee kymmeniä kuormia joka päivä elintarvikkeita maaseudulta. Nämä autot kulkevat polttoaineella, ja nykyään kuorma-autojenkin tankkaaminen tapahtuu kortin avulla, ja hyvin monet huoltoasemat ovat nykyään sellaisia, että siellä ei käteistä rahaa voi laittaa automaattiin. Tämä on semmoinen asia, mitä minä halusin korostaa, että aina kun huolehditaan ruoan ja lääkkeiden saatavuudesta, pitäisi muistaa se logistiikan ongelmallisuus, että myös he ovat riippuvaisia eli logistiikka on riippuvainen tästä maksujärjestelmästä.

Aivan kuten valiokunnan puheenjohtaja äsken sanoi, käteinen toimii lyhyen aikavälin ongelmissa, mutta pidemmällä aikavälillä meillä pitää olla kyllä semmoinen järjestelmä Suomessa, että me saadaan Suomessa pankkien välinen maksuliikenne toimimaan ja myös polttoaineenjakeleautomaatit toimimaan näiden korttien avulla.

Sitten käteisessä on mielestäni nykyään ongelmia sillä tavalla, että olen tehnyt toimenpidealoitteen käteisen rahan turvaamiseksi Suomessa käypänä maksuvälineenä, mikä on minun mielestäni tärkeä asia. Itse asiassa Suomen Pankki teki lainsäädäntöaloitteen tästä hiukan sen minun esitykseni jälkeen. Eliikkä käteisen rahan käyttö on turvattu vain, jos kau-

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

poissa on vielä kassat, joihin voi ottaa rahaa vastaan. Ja nyt kun nämä ovat kaikki hyvin pitkälle automaattisten kassajärjestelmien piirissä, niin yhtä tärkeää tässä on huomioida se, että kaupoissa voidaan ottaa käteistä rahaa vastaan silloin, kun tämä tilanne alkaa. Nyt jos menen esimerkiksi Koskenkorvan S-marketiin ja alueella on sähkökatko, niin he eivät ota käteistäkään rahaa vastaan.

Elikkä meillä on paljon paikattavaa tässä, ja se on hyvä, että nämä toimenpiteet, että saadaan maksujärjestelmä kuntoon, ovat lähteneet käyntiin, ja toivon, että tämä laki etenee nopeasti. Ja aivan kuten valiokunnan puheenjohtaja sanoi, niin toivotaan, että tähän löytyy joku semmoinen kohtuuhintainen ratkaisu, ettei tämä käy kenenkään, ei käy kauppojen eikä käy pankkien eikä huoltoasemien, kukkarolle liian kalliiksi, mikä sitten välittyisi meille kuluttajille taas uudestaan. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja edustaja Kiljunen.

17.44 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä on tärkeä lakiesitys, tässä huoltovarmuusjärjestelmää pyritään vahvistamaan. Tässä on tietysti ideana se, että pankeillakin on vastuu siitä, että maksujärjestelmä toimii tilanteessa, jossa esimerkiksi tietoverkkoihin suuntautuu sellaisia häiriötekijöitä, jotka muodostuvat kohtuuttomiksi tai hallitsemattomiksi, näin voidaan sanoa. Tässä, kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi, keskeistä on käteisen rahan saatavuuden varmistaminen sellaisessa tilanteessa, että meillä esimerkiksi nämä digiverkoissa olevat häiriöt estävät niiden käytön. Tärkeä uudistus.

Olisin kuitenkin tähän laittanut passuksen perään ja mielellään toiveen: Tämä on suunniteltu sellaiseen tilanteeseen, että meillä on poikkeusolot, poikkeavat olot, jolloin kriittisessä tilanteessa nämä verkostot eivät toimi. Meillä on myöskin tällä hetkellä tilanne — ja olisin suonut vahvasti, että me kiinnittäisimme siihen huomiota — että tämä digitaalinen palvelujärjestelmä, joka on syntynyt yhä intensiivisemmäksi ja tiiviimmäksi on pudottanut merkittävän osan kansalaisia tästä ulos. Eli meillä maksujärjestelmä ei aidosti toimi muun muassa iäkkäille ihmisille, merkittävälle osalle iäkkäistä ihmisistä, ja he ovat pudonneet näiden palvelujen ulkopuolelle. He yrittävät käteisellä selvitä, mutta sitä ei tahdo saada, siinä on vaikeuksia kaikessa tässä. Soisin, että tämä eduskunta kävisi jatkokeskustelun — ei kuitenkaan tässä yhteydessä keskustelua — siitä, miten me nämä digitalisaatiosta syrjäytyneet ihmiset voitaisiin pitää yhteiskunnassa kansalaisina aitojen palvelujen ääressä, mukaan lukien käteisen rahan saatavuus ja sen käyttö.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Juuri näin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 104/2022 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 68/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 15/2022 vp

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskusteluun, edustaja Talvitie.

Keskustelu

17.46 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaan sote-rahoituslaista kyse. Kokoomuksen valiokuntaryhmä teki lausumaehdotuksen, että hallitus ryhtyisi viipymättä toimiin, että tämä rahoitusvaje, joka on noin miljardin luokkaa ensi vuodelle, nopeasti korjattaisiin. Teen kokoomuksen lausumaehdotuksen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Purra.

17.46 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Viime viikolla täällä tämän asian käsittelyn yhteydessä luettelini näitä eri hyvinvointialueiden rahoitusaliikkeitä ensi vuodelle, joista hallintovaliokunta pyysi ja sai käyttöönsä tiedot, ja aivan kuten varapuheenjohtaja tuossa totesi, niin rahoitusvajetta on jopa miljardi — vain ensi vuodelle. Tämä koostuu kaikkineen ICT-menoista, tietojärjestelmistä, hoitajamitoituksesta, palkankorotusvaatimuksista, palkkaharmonisatiosta, kustannusten noususta, aine- ja tarvikeostoista ja niin edelleen. Hallitus ei edelleenkään tarjoa tähän riittävästi rahaa, ja ei ole lainkaan liioiteltua sanoa, että tämä koko uudistus uhkaa kriisiyttää suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen.

Perussuomalaisten mielestä hallituksen on välttämättä ryhdyttävä toimenpiteisiin tämän kroonisen rahoitusvajeen korjaamiseksi ennen kuin hyvinvointialueet tammikuussa aloittavat toimintansa. Lisäksi tässä epäonnistuneissa ja surkeasti toimivissa rahoitusmallissa olevat puutteet pitää korjata välittömästi. Teen perussuomalaisten vastalauseen mukaiset lausumaesitykset näistä seikoista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Vestman, edustaja Vestman on poissa. — No, edustaja Peltokangas on paikalla.

17.48 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Purran tekeviä esityksiä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Grahn-Laasonen.

17.48 Sanni Grahn-Laasonen kok: Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron kannattaakseni edustaja Talvitien erinomaisia esityksiä.

Ja haluan myös todeta sen, että kun teen luottamushenkilönä työtä Kanta-Hämeen hyvinvointialueella, niin sen kenttätodellisuuden ja sitten sosiaali- ja terveysministeriön ja maan hallituksen maailmat erkanevat yhä kauemmas toisistaan. Eli meillä on uudistus, jota valmistellaan ja jossa on hienot ja ylevät tavoitteet, laajasti yhteisesti jaetut, mutta samaan aikaan siellä kentällä tätä uudistusta toimeenpannaan — uskaltaisinko käyttää jopa sanaa ”kaoottinen” — osittain kaoottisissa merkeissä. Eli on vakava henkilöstöpula, meillä on

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

koronan jäljiltä hoitovelkaa, ja tätä uudistusta valmistellaan isona hallintoreformina, kun pitäisi kiinnittää ja keskittää huomiota ihmisten palvelujen parantamiseen ja siihen yhdenvertaiseen hoitoonpääsyyn mahdollisimman nopeasti ja oikea-aikaisesti ja ennaltaehkäisevästi. Toivon, että viimeistään nyt hallitus herää tukemaan tätä uudistuksen toimeenpanoa ja korjaamaan näitä vakavia virheitä ja herää myös siihen todellisuuteen, miten hallituksen esitykset ja lainsäädäntö ovat jopa vaikeuttaneet tätä vallitsevaa henkilöstötilannetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Peltokangas.

17.49 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Nyt puheenvuoroni taisi tulla tekniikan virheestä, mutta kiitos tästä mahdollisuudesta. Varasin vain yhden.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No niin, lisää tilastopuheenvuoroja. — Edustaja Kankaanniemi.

17.50 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Minäkin olen aluevaltuustossa todennut, että kyllä tilanne on suorastaan huolestuttava ja aiheuttaa suurta epävarmuutta, kun katsotaan loppuvuoden ja ensi vuoden puolelle. Eli nämä täällä esitetyt huolet ovat todella vakavia, ja hallituksen tulisi kyllä nyt kiireimmiten — vaikka elämme keskellä kesää — paneutua ja etsiä ratkaisut niihin ongelmiin, mitä siellä on syntymässä. Tällä hetkellä valmistellaan lainsäädännön täytäntöönpanoa ja mietitään, miten talous ja toiminnan tarpeet tulevat kohtaamaan, ja aukko on kyllä vakava, huolestuttava.

Meidän pitäisi saada siellä alueilla hoidon porrastus järjestettyä sosiaali- ja terveyspalveluiden kokonaisuudessa, mutta sellaista järjestelmää siellä ei pystytty nyt luomaan, että saataisiin mahdollisimman nopeasti hoitoa tarvitsevat ihmiset, eri tavoin hoitoa tarvitsevat ihmiset, oikeaan paikkaan, jolloin se olisi tehokasta kustannusten osalta ja toiminnallisesti ja lisäksi se olisi inhimillistä. Nyt rakennetaan massiivista hallintoa, jossa näyttää tulevan rajut palkankorotukset, ja eräät puolueet ajavat ryhmärahamalliaan voimalla eteenpäin. Me saimme Keski-Suomessa sen torjuttua ja järjen mukaan tähän rakennelmaan, mutta kun ajatellaan ensi vuotta, alueilla on tietty kiinteä summa rahaa käytettävissä, ja kun sillä rahalla pitäisi rakentaa koko sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja pelastustoimi ja se hallinto kaikinensa, niin se näyttää jo nyt täysin mahdottomalta.

Eli rahaa tarvitaan lisää, nopeasti lupausta siitä, mutta sekään ei ratkaise: kun malli ei ole valmis toteutettavaksi, niin sitä pitäisi nyt uskaltaa rohkeasti korjata niin, että voitaisiin turvata ensi vuonna ja siitä eteenpäin meidän sosiaali- ja terveyspalvelut ja myös pelastuspalvelut ajamatta niitä vastakkain ja leikkaamatta joka puolelta. Nyt on valtava vaara, että pienemmiltä paikkakunnilta palvelut ajetaan alas. Tätäkö esimerkiksi keskusta halusi? Perussuomalaiset eivät halunneet, ja siksihän me olimme kriittisiä koko tälle uudistukselle tässä muodossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja vielä edustaja Mäenpää.

17.53 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tuosta edustaja Kankaanniemen puheesta on hyvä jatkaa, eli kyllä tämä todella huolestuttaa ihmisiä, miten ja mihin meidän verorahamme menevät ja mihin niitä käytetään. Elikkä nyt kun on tämä sote-uudistus käynnissä,

Pöytäkirja PTK 83/2022 vp

niin kyllä ihmisten huoli siitä on erittäin suuri. He eivät oikein usko, että se tuo säästöjä, enkä minäkään usko. Oikeastansa kaikki pelkäävät pahinta, että se tuo lisäkustannuksia.

Nyt kun on tällaisia eri terveysyhtymiä, joita on muodostettu Paras-lain pohjalta, ja näissä kunnat ovat yhdessä toimineet, niin ainakin itselleni on tuolta kotipaikkakunnalta ja naapurikunnasta välittynyt semmoinen kuva, että nyt kun ollaan siirtymässä sinne isompaan yhtymään, niin epäilen, että tässä tulee vielä pieniä riitoja kuntien kesken siitä, kuinka nämä viimeiset alijäämät katetaan ja miten toimitaan.

Sitten, arvoisa puhemies, olin pienellä paikkakunnalla, joka on liitoskuntana liitetty isompaan kaupunkiin — ja itse asiassa siihen on liitetty toinenkin — eli olin tuolla Jurvan nuorisoseuralla erään tuttavani viisikymppisillä, ja kyllä siellä oikeasti oli huoli siitä, miten käy Jurvan terveystalosten. Nyt jo, kun he ovat toimineet tällaisessa isommassa kuntayhtymässä, sieltä on kaikonnut palveluja, ja nyt on pelko siitä, että ne loputkin kaikoavat. Onneksi keskustapuolue muistaakseni lupasi tässä, että miltään paikkakunnalta ei katoa terveystalosten, ja toivonkin, että he nyt järjestävät tämän hoidon siihen malliin, että he pystyvät pitämään lupauksensa. Siitä pieniä epäilyjä oli ainakin tällä juhlaväellä, koska hyvin moni tuli kansanedustajalle puhumaan siitä, että miten jatkossa, mistä me saamme palvelut ja pitääkö näillä polttoaineen hinnoilla ajaa 20 kilometrin päähän.

Tämä on kyllä semmoinen bluffi, tämä koko sote-uudistus, että se tehtiin kulujen säästämiseksi mutta — aivan kuten edustaja Kankaanniemi sanoi — näyttää siltä, että jo palkkaharmonisoinnin johdosta [Puhemies koputtaa] sinne tulee lisäkuluja koko Suomen mitapuun mukaan varmaan kymmeniä miljoonia tai vähintään miljoonia. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain sekä ampuma-asetlain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 80/2022 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 3/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 80/2022 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 7.7.2022 klo 10.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola